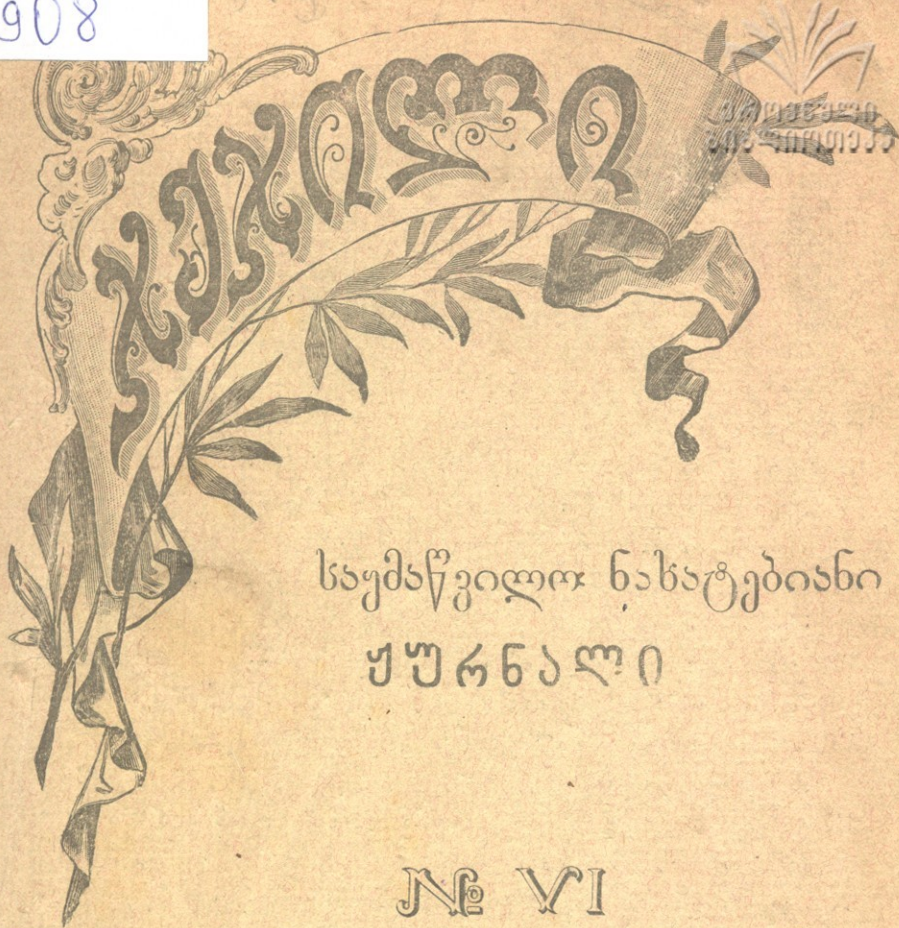

1908

საუმჯუილო ნახატებიანი
 ჟურნალი

№ VI

ი ვ ნ ი ს ი

1908

შ ი ნ ა ა რ ს ი

ქურონალ „ჯეჯილისა“

I სურათი—საოცარი ბუნება.	2
II პატარა თამრო (დექსი) ქაჩხისი	3
III მიმინო და მამალი იგავი ლევ. ტოლსტოისა	5
IV „ქარის მაშინა“ მოგონება ნ. ენუქიძესი	6
V საავადმყოფოში ფრანგული კვ. მესხისა	10
VI ზარმაცების მომრჯულელებლით ზღაპარი ჩაწერილი ნ. ენუქიძის მიერ	17
VII კვებარა დავცეცხლა ამბავი თეოდოროვ—დავიდოვისა (თარგმანი) ან. წერეთლისა	21
VIII ტყუილს ტყუილი მოსდევს ფრანგულით დასასრული ან. წერეთლისა	26
IX გვალვა—ლეგენდა ლექსად ჯავახეთში გაგონილი და ჩაწ. ილ. ალხაზიშვილის მიერ	35
X „კიბუნ-დეიზინ“ მოთხრობა იიპონიის განთქმულ მწერ- ლისა ჯენზეი მურაისა. თარგ. ალ. ხათაძისა	40
XI ტორფი და ქვა-ნახშირი ეფ. ჭ—სა.	49
XII საბელმწიფო წყობილება ინგლისში ი. გამარათლისა	52
XIII ბუნების ლექსიკონი, შედგენილი ილია ალხაზიშვი- ლის მიერ.	41

— — — — — ჯეჯილის რედაქცია — — — — —

უმორჩილესათა სთხოვს ხელის მომწერლებს დროზე
 მოაწოდონ ქურონალს სვედრი ფული.

ქართული
საბჭოთაო

საქართველო ნახატებიანი ქურნალი

იზარდე, მწვანე ჯეჯილო
დაბურდი, გახდი ყანაო!..
ი. ღ.

№ VI

ივნისი, 1908

წელიწადი მშენებლობა

თ ფ ი ღ ი ს ი
ელექტრომშენებელი ამბ. „ზრომა“, რუსსკაია ქუჩა, № 3.
1908

საოცარი ბუნება.

კატარა თამრო.

(ვუძღვნი თამრიკას)

თუ გსურს დარდი გაი-
ქარვო,
ან და გულით გაიხარო,
უნდა ნახო და გაიცნო
პაწაწინა ჩვენი თამრო.

ეს კი არის: ვერა ნახავ
ერთ ადგილზე იჯდეს
წუნარად:

მთელ დღეს დარბის, დაცუნცულებს
თვის დეჟამდის გასახარად.

ხან ბებიას ესტუმრება,
დაუძალავს წინდის ჩხირებს;
ან მოსტაცებს მოსუცებულს
ატმისა და ლელვის ჩირებს;

ხან ძამასთან შეიჭრება,
გამოიტანს მის სათვალებს,
ვითომ გახეთს კითხულობს და
ემპაკურად ბრეცამს თვალებს.

მერე ლექსებს გეტყვის, მხოლოდ
კარგად უნდა ეურის გდება,

თორემ უცებ შესწევებავს და
 გულნატკენი გაგშორდება.

ბევრი იცის ზღაპრებიცა:
 წითელ ქუდა, ჩიტო, მელა...
 მთელ საღამოს იტიკტიკებს
 თუ გსურს ჩვენი ცუგრუძელა...

მაგრამ როცა დაღამდება,
 დაიბუდებს ვეელა ჩიტო,
 დედის კალთას მიაშურებს
 მოქანცული თამროც ცქვიტი...

დაიძინებს, რომ სვალადან
 კვლავ დაიწეოს ცელქი რბენა,
 კვლავ ისტუნოს, იკისკისოს,
 ატიკტიკოს თავის ენა...

ვეელას უევაზს, ვეელასა სურს
 გაიხარდოს, გაიხაროს...
 ვეელა ლოცავს წრფელის გულით
 ჰაწაწინა ჩვენსა თამროს.

ქოჩო..

მიმინო და მამალი.

იგავი ლევ ტოლსტოისა.

მიმინო პატრონს შეჩვეული ჰყავდა, როგორც კი დაუძახებდა ის მაშინვე მხარზე შეაჯდებოდა, მამალი კი პატრონს გაურბოდა და თუ პატრონი

ასლას მივიდოდა იწუებდა საშინელ ეივილს.

ერთხელ მიმინომ უთხრა მამალს:

— თქვენ, მამლებს, არა გცოდნიათ მადლობის გადახდა, უმადურები ხართ, გეტუობათ კაი ჯიშისა არა უოფილხართ. თქვენ როცა გშინათ, ხოლო მაშინ მირბისართ პატრონთან. ჩვენი, გარეული ფრინველების, საუქმე სულ ხსვას. ძალ-ღონე ხსვებზე მეტი გვაქვს, ფრენაშიაც უველას ვჯობივართ, მაგრამ მანც ადამიანებს არ გაურბივართ: როდესაც დაგვიძახებენ მხარზედაც შევაჯდებით, ამათი პურ-მარილი არ გვავიწუდება, ვიცით რომ ჩვენი მრჩენელნი არიან.

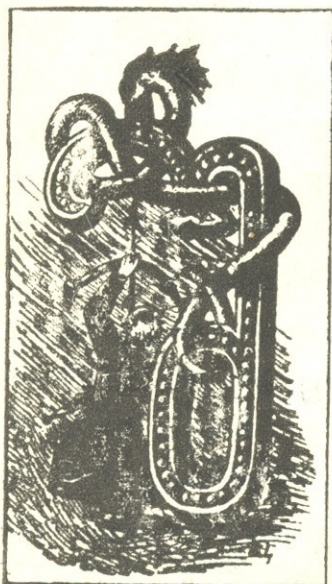
ამაზე მამალმა უპასუხა:

— თქვენ არ გაურბისართ ადამიანებს, რადგანაც არას დროს არ გინახავთ შემწვარი მიმინო, ჩვენ-კი, უოველ წამს, ვხედავთ შემწვარ მამლებს.

ტასო.

„ქარის მაშინა“

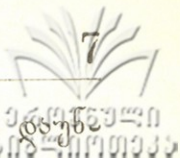
(ბავშობის შოგანება).

ემოდგომას. მინდორ-ველი და-
ცარიელებულია მთლად. მხო-
ლოდ ვენახებს-ღა გაუდით მწვა-
ნედ ბიბინი.

ერთ მშვენიერ დღეს, ხართა-
შვების დროს, ჩვეულებრივად

შვეიკრიბენით ტოლ-ტოლი გოგობიჭები და გავეშურე-
ნით საუდრის გვერდისკენ ურმის საბოლოოდ. იქ, ნა-
სახლარში, ქაფიაურიანთ დანჯღეული უთვლებო ურე-
ში გვეგულებოდა. დიდხანს ვაბოლავეთ ეს დანჯღეუ-
ლი ურეში. უცბად ერთმა ჩვენმა ამხანაგთაგანმა თვა-
ლი შეასწრო ჩვენსკენ მოძავალს ურმის ჰატრონს, მო-
ხუც დედაკაცს ქაფიაურს, რომელიც წვევლა-კრულვით
გამორბოდა. ჩვენ ეველანი სწრაფად გადავსტით ღო-
ბეს იქით და იქვე ჩავიკუნჭენით.

— სად წავიდნენ ის გასაწვევები? ცამ ჩველანა
თუ დედამიწამ ასე უცბათ? თუ მე მამეჩვენენ მხოლოდ,

თვალემა მომატეუეს? დამიდგა თვალები, მთლად დაჯუნჯული ტვრევიათ ხელნები იმ ჭირისაგან გასაწევეტებს! აი ერთი მომესწრო, რომ დედამიწაზედ მეწევეტებინი ისინი!

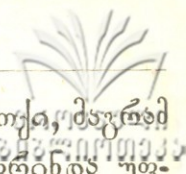
ამ სიტუვებით ბებერი ისეე შინისკენ გაბრუნდა. ჩვენ კი ჩუმ-ჩუმათ ვიცინოდით. გაგპოორდა თუ არა მოხუცი დედაკაცი, ჩვენც წამოვიძაღენით. ის იყო კიდევ უნდა წავსულიუავით ჩვენ—ჩვენს სახლებში, რომ ერთმა დაუდგარმა ამხანაგმა სისარულით წამოიძახა: „იცით, რა მოვიგონე?“

— „რა, სისარულითვე დავეკითხეთ ეველანი“.

— „ხედავთ, ამ ღობის გვერდზე, ჰეტრიანთ ურემს?? მაგარიც არის და თვლებიცა აქვს... ის თუ გაჯავრდა, ველარ ვიძოვეთ აი მეორე! ორნი უღელში შევებნეთ და ერთიც ზედ დაუსვათ და მაშინასავით გავაქანოთ. მეტს ვერ მოვერევიოთ და თავქვე, გვერდაზე წავიევიანთ, უფრო ადვილია. ვითომ გერისთობას მიუდივართ. მხოლოდ ამოვარჩიოთ ჰირველად ვინც უფრო ჰატივსაცემია და ის დაუსვათ“.

— „ძღვდლიანთ ნუცაი, ძღვდლიანთ ნუცა!“ ეველამ ერთხმად წამოიძახეს ჩემზე.

„მეც დიდის დიდებით, თითქოს რამე დიდი თანამდებობა ერგუნებინოთ ჩემთვის, ამაყად ავბძანდი ურემზედ და უკანა კოფოზედ მოვთავსდი, თან ჭალებს მაგრათ მოვხვიე ორთავ ხელები. უღელში ორი ღონიერი ბიჭი შეახეს. თვლებს საგორავები ააცალეს და ურემიც დაიძრა. მინამ ცოტა სწორე გზაზე მიდიოდა

ურემი, მისარობდა: გერისთობას მივალ მეთქი, მაგრამ
 აი დაქანდა დიდ გვერდაზე და ქარივით გაფრინდა უფ-
 სკრულისკენ. ურემში შეებმული ბიჭები აქეთ-იქით გას-
 ტეორცნა. მე ისე დავიბენი შიშით, რომ ძირს გად-
 მოსტომა ველარ მოვასყენსე, თუძცა ურემის ბოლო, სა-
 დაც მე ვიჯექი, ძალზე დაბლა იყო დაწეული, ურ-
 მის თავი კი ძალზე აშვერილი. დიდ გვერდასა და
 ნაფუსვრებს შუა საურმე გზა იყო გაკეთებული. გზის
 ქვემო ჰირზე ასკილები და ნეკერხლის ბუჩქები ჩა-
 რიგებული. გაქანებული ურემი გზაზე ასკილის ბუჩ-
 ქებს გადაეკლო და მეც ერთი გუთნის გაძლასე გა-
 დამრტეოცნა და ჰირქვე, ცხვირ-პირით გამხართსა დე-
 დამიწასედ ნაფუსვარში. იმ დროს, როდესაც ასკილებს
 დასჯასებოდა ურემი, მე უკან კოფოდვან წინ კოფო-
 ზე დავეხეთქებინე და სულ მთლად დამკაწროდა პირი-
 სასე და ხელები ასკილებზე. ცხვირი კი მთლად გა-
 დამეკლეფოდა მიწასე დაცემის დროს.

ურმიდგან თვალი შევასწარ ორდობეში მოძავალ
 ორ კაცს, რომლებმაც დამიძახეს: „ნუ გეშინიან, ნუ
 გეშინიანო“, და გამოექანენ ჩემსკენ საშველად მაგ-
 რამ, როცა ისინი მოვიდნენ ჩემთან, გვიან-ღა იყო.
 მე უკვე დაბეჟილ-დაჩეჩკილი ვეკდე ჰირქვე გამხლარ-
 თული. ჩამკიდეს სელი ორთავემ და შემომიუენეს გვერ-
 დას. მე ძალზე დარეტიანებულსავით ლასლასით მოვ-
 დეკდი.

საუდრის გვერდაზე რომ ამოვედით, დედაჩემი და

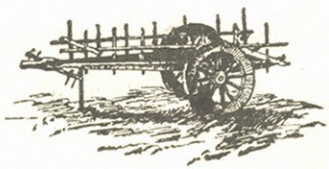
ჩვენები ჩემსკენ მოდიოდნენ. ბავშვებს შეეტყობინებოდათ ნათ ჩემი ამბავი. დედამ, რო დაძინასა ასე თავს დაკაწრული, ტირილი მოწითო. იმის ტირილზე მეც ტირილი დავიწეე; დაჯდა ძირს, ჩამისვა კალთაში, ამოიღო ჯიბიდან ორი თითო შაურჩანი, გაათბო გოგოს მოტანილ ნაკვერჩხალზე და ცხვირზე დამიწყო ჭერა აქეთ-იქით, თან ტირილით შეკითხებოდა: „რა გინდოდა, შეილო, ურემზე? რაზე დაინტერესე ე ცხვირში? რაღა ვქნა, რო ჩვენებიანთ ქუცასავით გაგეჭყლიტოს ე ცხვირი? რაღათ მინდისარ მაშინ? კითხვას კითხვასე მამლეკდა ტირილით დედა ჩემი.

მე კი ტირილის მეტს ვერაფერს ვახერხებდი, ისე მტკიოდა ეველაფერი. ეველას უკვირდა რომ ასეთი წყნარი ხასიათის ბავშვი ვიყავ და ასეთი შემთხვევები კი სძირბათა შემართებოდა. წავედით სახლში. ჩვენები ეველანი შეაწუსა ამ ამბავმა. თან კი მასწარბათ მიგდებდნენ.

— როგორ იყო ქაღბატონო, ქარის მაშინა“ რომ გამართეთ! სომ კარგათ იმოგზაურეთ“? მოგვილოცავს „ქარის მაშინის“ ოსტატობა.

ესლაც, როცა კი მივალ ბიძა ჩემებთან, მოიგონებენ ხოლმე და მკითხავენ: როგორ იყო, ნუცა? „ქარის მაშინით“ რომ მოგზაურობდით.

ნინო ენუქიძე.

საავადმყოფოში

ფრანგულით.

სუთმაბათია. გილოს მამამ მუშაობას თავი დაანება და საავადმყოფოში თავის შვილის სანახავად წავიდა.

საწვალნი ბავშვი ძალიან სუსტათ არის, წუერვილი ჰკლავს. დრო გამომშვებით სიცხესაგან გამძრალ ტუჩებს ბალახის გამონახარში წელით ისველებს. ხშირად იმის ღონეც კი არა აქვს, რომ ხელი გააწვდინოს ჭიქის ასადებათ, რომელიც იქვე ლოგინის გვერდით ჰატარა მაგიდაზე სდგას. სისუსტისაგან გაუნძრეველივ წევს.

მამა რომ დაინახა, ბავშვს სასე გაუბრწვინდა.

— აბა ჩემო ბიჭიკო, როგორა ხარ დღეს? ჰკითხა მამამ.

— (უდათ, ძალიან ცუდათა ვარ! მე ვგრძნობ, რომ უნდა მოკვდე.

— მოკვდე, ჩემო საუვარელო, სთქვა ხელოსანმა, — გულს რად მიკლავ, შვილო. მაგრამ რომ ნუგები ეცა ბავშვისთვის, რომლის მორჩენის იმედი თითონაც არა ჰქონდა დაუმატა: — მოკვდე კი არა, შენმა მოძვლელმა და ექიმმა მითხრეს რომ ბევრად უკეთა ხარ.

— ვკვდები! მე ვგრძნობ, — იმეორებდა აბაჯილი ჩემო მამიკო, ერთი საიდუმლო უნდა გითხრა შენ.

— რა საიდუმლო?

— ის საიდუმლო, რომ ჩემი შეცდომა შევასწორო, მე კი ვერ მოვესწრები და შენ უნდა შეასწორო ჩემი დანაშაულობა.

— რა არის, შვილო?

— მას აქეთ რაც აქა ვწევარ არც დღე და არც ღამე ეს ამბავი მოსვენებას არ მამღევს. მთელი დღეები თავში მიტრიალებს, მთელი ღამეები თვალწინ მიდგას.

— დამშვიდდი, შვილო, უთხრა მამამ, როდესაც ნახა რომ ბავშვი ღელავს და სიცხისაგან თვალები ცეცხლივით ენთება.

— დაწვენარდე! როგორ შემიძლია დაწვენარდე, როდესაც ამისთანა სამინელი დანაშაული გულზე მამეგს.

— დანაშაული?

— დიაღ, სამარცხვინო დანაშაული და ცოდვა... მე ქურდობა ჩავიდინე.

— ქურდობა? შენ!

— დიაღ, ქურდობა!

— ქურდობა! იმეორებდა გულბატკენი მამა. — ქურდობა... ვინ დაიჯერებს, რა გაჭირვება გადგა? როგორც შენ ამბობ, მე უნდა შევასწორო ის ცუდი.

საქმე, რომელიც ჩავიდენია, მითხარი, რამდენი მოიპარე.

— რამდენი ფული?

— ჰო, რამდენი.— ოჰ, მაგას როგორ წარმოვიდგენდი, რომ ჩემი შვილი იქურდებდა. მითხარი რამდენი ფული მოიპარე რომ ჰატრონს გადაუსადო.

— რამდენი ფული! გაიმეორა ბავშვმა... არა, აქ ფულის საქმე არ არის. როგორ გაიტარე გულში რომ შენი შვილი ვისმეს ფულს მოჰპარავდა. არა, მაგრამ მე მანაც ქურდობა ჩავიდინე, გამოვგლიჯე ხელიდამ სხვას ის, რაც მისი საკუთრება იყო.

— მაშ რა იყო?

— ახლოს მოიწიე, ძაბა, და უური დამიკდე:

„ერთი თუ ორი თვეა, კარგათ არ მახსოვს, სწორედ ჩემი ავადმყოფობის წინაღობით სასწავლებელში ანგარიშის გაკეთილი გექონდა. ამოცანა მოგვცეს განსაკეთებლათ, აღარ მახსოვს რა იყო, ეს კი მახსოვს რომ ასჯერ მეტად დაწერე და ვერ გამოვიცანი. ამოცანა დილით მოგვცეს და კლასის დაწეობამდის უნდა გამოგვეცნო და წარგვედგინა. ჩემს გვერდით სიკო იჯდა, ის ჰატარა ბავშვი, რომელსაც შენც კარცად იცნობ და რომელიც ანგარიშში უოველთვის ჰირველ მოწაფეთ ითვლებოდა.“

— ჰო, მეზე?

— იმისი ჰირველობა ძალიან მშურდა და ძაბ-რახებდა. შენ მე დამჰირდი, რომ თუ ჰირველობას და-

ვიძსახურებდი ჩემს დიდი ხნის სასურველ ორ პიროვნებას
ან ჯიბის დანას მახუქებდი.

— მერე რა, პირველობა დაიძსახურე და დანა-
რებული სახუქარიც მიიღე.

— მე ორივე მოვიპარე: დანაც და პირველობაც,
სთქვა გილომ სასოწარკვეთილებით—მე ვეცადე, ზა-
ტარა დასვენების შემდეგ გამომეცნო ამოცანა, მაგრამ
ვერ მოვახერხე, თითქო ტვინი დამეხშო, რთელი რვეუ-
ლი დავჯდაბნე, მაგრამ ვერაფერი მოვახერხე. რამ-
დენჯერ იმაზე ძნელი და რთული ამოცანა გამიკეთე-
ბია, მაგრამ იმ დღეს რაღაც დამემართა. დასვენების
დროს, დერეფანში შევედი, სასწავლო ოთახის კარები
დაკეტილი იყო. სარკმლიდან გადავხევი და ..

— და?

— ავიღე ფურცელი რომელსედაც სიკოს ამოცა-
ნა ჰქონდა დაწერილი...

— და გადასწირე?

— განა მართო გადასწირე!

— მაშ?

— არა, თავის დღეში ვერ გავხედავ ვსთქვა რა
სისამაგლეც ჩავივინე.

— მაშ კარგი, ჩემო საუვარელო, ნუ იტყვი, დამ-
შვიდდი, უთხრა მამამ, როცა ნახა, რომ საცოდავი ბავ-
შვი იტანჯებოდა.

— არა, ეველსაფერი უნდა გითხრა, გაავრძელა
ღონე მიქანცულმა ბავშვმა. მე არ მინდა ისე მოგვე-

დე, რომ ჩემი ჩადენილი სისამაგლე თან ^{გარეგნული} ~~სისამაგლე~~ ჩამეუქს.

— სისამაგლე, ჩემო შვილო!

— დიად, სისამაგლე, სიავაზაკე, მინდა უთუოდ რათიც კი შემეძლება ჩემი დანაშაულობა გავასწორო. მე მარტო გადაწყვიტე კი არ ვიკმაბრე—ორ ადგილას რიცხვიც ისე მოხერხებულათ გადავასწორე, რომ ვერაზინ ვერ შეამჩნევდა.

— მართლაც რომ ძალიან ცუდათ მოქცეულხარ, რა ვუყოთ, შვილო!

— ცუდათ მოქცეულვარ? არა, მამა, სთქვი რომ სასწილარი ავაზაკობა და ქურდობა ჩამიდენია. განა მე არ გამოვგლიჯე ხელიდან სიკოს ჯილდო, რომელიც მარტო იმან დაიმსახურა? იქნება იმასაც მამამ საჩუქრად ორპირიანი დანა დაჰპირდა? საჩუქრის მაგივრად საწყალმა ბავშვმა უთუოდ ბევრი საუკედურიც მიიღო. განა ეს სისამაგლე და ქურდობა არ არის?

— დაშვიდდი, შვილო, როდესაც მოწიები და კარგად გახდები შენ თითონ შეასწორე შენი დანაშაული.

— მოწიები? არა, მამა, მე ვეღარ მოწიები, უნდა მოუკვდე. ეხლავე უნდა გავასწორო ჩემი დანაშაული. ის ორ პირიანი დანა, რომელიც მე შენ მიყიდე...

— ის დანა?

— ჰო, იმ დანას ჩემს მაგივრად სიკოს გადასცემ და რაც გითხარი უკვლავურს უამბობ.

— კარგი, შვილო, დანას შენ სასოფრად
ცემ. რა საჭიროა ვეკლავურის ამბობა.

— უთუოდ! უთუოდ საჭიროა, რომ ვეკლამ იცოდეს: იმისმა დედ-მამამ, მასწავლებლებმა და ამხანაგებმაც კი რომ ის იყო ჯილდოს ღირსი და თუ ვერ მიიღო ეს იმ ქურდის ბრალია, რომელმაც უღალატა და სულიდამ გამოგლიჯა.

— კარგი, შვილო, რასაცა მთხოვ ვეკლავურს შევასრულებ, მაგრამ ჰირობა მომეცი, რომ დღეის იქით შენ მაგაზე აღარ იფიქრებ.

— ეხლა, რაკი ჩემი დანაშაული გამოვამქლავნე და ეცდები რომ გაასწორო ჩემი დანაშაული, ისე უბედურად აღარ ვიგრძნობ ჩემ თავს. იმედი მაქვს, რომ შეძინდობენ, მაგრამ შენ კი, დაუმატა ბავშვმა და მამას მაგრა მოესვია საკოცნელად, შენ კი შეძინდე?

— ჩემო, საუკარელო ბიჭიკო!... სთქვა სელო-სანმა.

— შენ კი, რომელიც ეგრეთი ჰატოხსანი და სამართლიანნი ხარ, იფიქრებდი ოდესმე რომ შენი შვილი ამისთანა სისამაგლეს ჩაიდენდა?

მამამ ვერაფერი ვერ უპასუხა, მარტო ორი ცვარი ცრემლი გადმოსცვივდა თვალებიდან, და შვილის გახურებულ შუბლზე დაეცა.

— ღმერთიც ხომ შეძინდობს?

— ჰო, შვილო, ღმერთი ჩვენსე უფრო სულგროძელია.

ამ დროს ზარის რეკვაც მოისმა, რომელიც ეხმარება
 ეობინებდა მნახველებს რომ გამოეთხოვონ თავიანთ
 ავადმყოფებს. მაშამ უკანასკნელად გადაჭკოცნა თავისი
 შვილი და შეწუსებული და დაღონებული იმ აზრით,
 რომ ვაი თუ ცოცხალი ვეღარ ნახოს, ოთახიდან გა-
 მოვიდა.

ბავშვი ძალიან მძიმე ავადმყოფი იყო. არც ექი-
 მებს და არც მოძველებს იმის მოჩვენის იმედი არა
 ჰქონდათ. მოძველელმა შეამჩნია, რომ ბავშვი აღელვე-
 ბული დიდხანს მამას ელანაპრაკებოდა, მაგრამ ხელი ვერ
 შეუშალა, რადგან დარწმუნებული იყო, რომ ესენი უკა-
 ნასკნელად შედავდენ ერთმანერთს.

—

ბავშვს თან და თან უკეთობა დაეცეო სრულიად
 დაწუნარდა, სიცხე გამოხელდა. ექიმები ამ გვარი უეცარი
 ცვლილებით გაკვირვებული იყვნენ.

კვირას, როდესაც მამა შვილის სანახავად საავად-
 მყოფოში მოდიოდა, საცოდავ კაცს ფეხები უკან რჩე-
 ბოდა, დარწმუნებული იყო რომ თავის საუვარელ გი-
 ლოს ცოცხალს ვეღარ ნახამდა, მაგრამ კარებში მოძ-
 ვლელს შეეფუტა და აძინ ახარა შვილის კარგა მყო-
 ფობა.

მართლაც გილო ძალე მოჩნა და საავადმყოფო-
 დან გამოვიდა. სიკო და გილო ისე დაშეკობრდნენ რომ
 უერთმანერთით ვეღარ სძლებდნენ.

ზარმაცების მომრჯულებელი.

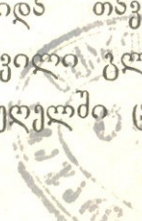
ზღაპარი.

ყო და არა იყო რა, იმაზე უკეთესი რაღა იქნებოდა, იყო ერთი განთქმული ხელმწიფე. ჰესვდა ერთად ერთი მემკვიდრე, ლამაზი, მაგრამ ძრიელ ზარმაცი გასათხოვითი ქალი. ეს ქალი იმდენად ზარმაცი იყო თურმე რომა, წინ რომ ჭიქით წყალი სდგმოდა და ძალიან სწუურებოდა, ხელს არ გასძრავდა, თუ მოსამსახურეს არ დაეღუფინებინა. ერთხელ, სადილს შემდეგ ბაღში გავიდნენ სასეირნოთ მამა-შვილი. ქალს ძრიელ მოეწონა ერთი მსხმოიარე მშვენიერი გულაბი და ჭამა მოუნდა, მაგრამ დაეზარა მოკრეფა. მივიდა გულაბის ძირში, მწვანეზე გაკორდა გულ-აღმა, ჰარი დააღო და ინატრა: „ახ, ნეტა-ეი ესლა გულაბი ჰირში ჩამივარდესო“.

ხელმწიფე ძალიან დადარდიანებული იყო. არც ერთი სხვა ხელმწიფის შვილი არა თხოულობდა ამის ქალსა, რადგანაც უგულამ იცოდა იმის სიზარმაცე.

ერთხელ ხელმწიფე სანადიროთ წავიდა თავის მსლებლებით, მინდორში ნახა ერთი ეძაწვილი გლეხი, რომელიც გუთნით მიწას ხნავდა. უღელში ცა-

ლი ხარი შეება და თავისი დედა, თითო-მითო მისდევდა. ხელმწიფეს შეეცოდა ქალი და ჰკითხა გლესს: „კაცო, რასა შერები, ცოდო არ არის, ხარის მაგივრად ქალი შეგიბამსო?“

— „მაშ რა ვქნა, ამ ერთი ხარის მეტი რომ არა მუავსო, უზასუნა გუთნის დედამ.“

„მე მოგცემო“, შეჰპირდა ხელმწიფე და გაუდგა თავის გზასა. მეორე დღეს ხელმწიფემ გაუგზავნა ერთი ისეთი გიჟი ხარი რომ, კაცი ახლოს ვერ მიეკარებოდა, თუ მიეკარებოდა ვინმე, მაშინვე რქებით აიბურთავებდა სოლმე. ხარის ძომევანძა ეველაფერი უაძბო გლესს. გუთნის დედამ სამი დღე და სამი ღამე დაამწუვდია ეს ხარი ბაკში, არც ასუა და არც აჭაძა. მეოთხე დღეს შეება გუთანში და წინ დედა გაუძლოდა ბაღასით ხელში. საწვალ ხარს შიძშილით ფერდიფერდს მიჰკრავდა, ძლივს მიათრევდა ფეხებს, ისე საცოდავად მილასლასებდა და აბა სიგიჟეს რადან გაბედავდა. ხარი ბაღასსა სჭამდა ნელ-ნელა და გუთანს ეწეოდა საღამომდის ჩაუფერსებლათ. ასე გაკედა გლესსმა გიჟი და სარმაჯი ხარი.

გაიგო ხელმწიფემ ეს ამბავი და ძალიან გაეხარდა. „მოდო ახლა ჩემს ქალს მივათხოვებ, იქნება ესეც მოარჯულოს, მაინც კარგი არავინა თხოულობსო“, გაიფიქრა ხელმწიფემ. დაიბარა გუთნის-დედა და უთხრა: „იქნება შენ გაგიკვირდეს კიდევ, რასაც ეხლა მე გეტყვი, მაგრამ მერწმუნე მართალია. მე მინდა ჩე-

მი ქალი მოგათხოვო, იქნება ესეც ისე მოაზრდობს, როგორც ის გიყი ხარ“.

— თუ ძართალსა ბრძანებთ, კარგით, დაეთანხმა გუთნის დედა.

დაიწერა ჯვარი, ქორწილიც გადაუხადა სელმწიფემ და გააუოლა თავისი ქალი ცარიელ-ტარიელი.

გუთნის დედამ ეს ქალი ისე დაამწვდია საში დღე და საში ღამე, როგორც ის ხარი, არც ასუა და არც აჭამა. დედასაც სასტიკად აუკრძალა, რომ რძლისათვის არა ეჭმია რა ხუძათა. მეოთხე დღეს გამოუშვა ცოლი; ქალმა რა დაინახა მოჩეჩქიანებული სახლი, ცოცხი აიღო სელში და გამოგავა. ქმარმა რა ეს დაინახა, გულში გაუხარდა, დაუძახა დედას და უთხრა: „დედა-ჩემო, მოუტანე ცოტა ჰური და ქათმის ერთი ფრთა. ქათამი განგებ დღეს დაგვკალი. ესლა კი ეკუთვნის შენაყრება, რადგანაც სახლი გამოგავა ჩემს ცოლმა. ამის შემდეგ შრომის დაგვარად მიეცემა საჭმელი. ცოლმა რამ ეს გაიგონა მუშაობას მოუძატა: ჰურის ცნობაც შეისწავლა, წებლიც მოჭკონდა, სახლსაცა ჰგვიდა, სჭრიდა, ჰკერავდა, სარეცხსაცა რეცხავდა და დედამთილსაც კარგათ უვლიდა ერთი სიტყვიით საუკეთესო მეოჯახე ქალი დადგა. დედამთილმა და ქმარმა ძრიელ შეიყვარეს და საჭმელსაც მოუძატეს.

გაიგო ხელმწიფემ თავისი ქალის ქება და მოინდომა თავის თვალთ ნახვა. ითხოვა გლეხის დაგლეჯილი ფარჯა და ნახდის ქუდი, გადაიცვა შემოდამ,

სელში ჯოხი დაიჭირა და გაუდგა გზას საკენ, სადაც მისი სიძე სცხოვრობდა. აი მივიდა კიდევ. სახლის ბანსე ჭილობები გაეშალა მის ქალს და ზედ სორბალს ახმობდა.

— „ცოტა წეალი დაძალევიზე, თუ ღმერთი გწამს, მგზავრი ვარ, შვილო“, უთხრა სელმწიფემ განგებ.

„შერე, რომ სახლში შევიდე წელის გამოსატანათ, სომ ქათმები შესჭამენ სორბალს. თუ დაუდგები, გამოგიტან“, უთხრა ქალმა.

სელმწიფეს ძრიელ გაუკვირდა შვილის ასეთი ქცევა. სწრაფად გადიძრო კლესის ფარბჯა, მოიძრო თავიდან ქუდი და ისე ეჩვენა შვილს.

— „ველარ მიცანი, შვილო? ძრიელ მოხარული ვარ, რომ აგრე გაფხიანებულხარ“. ამ სიტყვებით ძაძა და შვილი გადაეხვივნენ ერთმანეთს და გულიანათ გადაჰკოცნეს. ამ დროს გუთნის დედა თავის დედით გამოვიდნენ სახლიდან. გახარებულმა სელმწიფემ ახლა ამათ მისცა სალაში.

— „ძაღლობელი ვარ, ჩემო ძვირფასო სიძევ, რომ ასრე გაგიწოთენია ჩემი ქალი და სისარმაციდან დაგისნია. ესლა კი წამოდით ეველანი ჩემთან და იცხოვრეთ ისე, როგორც მე ვცხოვრობ. ჩემს შემდეგ-კი ჩემი ტახტიც და მთლად ჩემი საცხოვრებელიც შენთვის დამილოცნია, ძვირფასო სიძევ. დაათავა ამ სიტყვებით სელმწიფემ.

კვიხარა თავცეცლა *)

(ამბავი თეოდორე — დავიდოვისა).

ავცეცნლა არა თუ სთვლიდა თავს მიწის მფლობელათ. ეგონა რომ იმაზე მაღლა აღარავინა სდგას და ვერც ვერავინ გაბედავს მიუკაროს მას.

ჩამოთვლაც ძნელი იყო რამდენს ცხვრებს, ძროხებს, ცხენებს...

ამ თავცეცნლამ ცხვირი დაუფხაჭხა თავის სიცოცხლეში; რამდენ ემაწვილს ხელში სიჭკვი შეარჭო.

ეველა მისი საქციელი ღვაწლათ რომ ჩავთვალათ თავცეცნლასავით დევ გძირი ქვეყანაზე არასოდეს არც ეოფილა ვინმე და არც იქნება.

ამაზე მეტს ვერ იქებს თავს, მკონი, თვითონ თავცეცნლაც.

— ძართალია, ძართალია! ამბობდა თავცეცნლა, არც ერთ ცხვირის ნესტოს, ვინც კი მოძეკარება, არ გაუშვებ დაუჩხვლეტელს.

აგრეც იყო. თავცეცნლა სდევნიდა ეველას — ჩხვლეტდა, ფხაჭნიდა, არ შეარჩენდა ტანისამოს არც ერთ გამჟღელს.

*) იმერეთში ვიხიან „ბურძგალას“.

— ჩემ მოვალეობას ვასრულებ, ამბობდა მედიდუა რათ ის.

ვინ დაავალა თავცეცხლა ამას კი არ ამბობდა. მკობნი, ის უფრო თავის თავს უფროთხილდებოდა, ეძინოდა არ შემჭამონო და წამ და უწუმ იმასოდა:

„წარმოიდგინეთ, წამოვა ერთი უმსგავსი ვინმე ვთქვათ ძროხა, დაავლებს პირს ხან ერთ ბაღასს, ხან მეორეს. ჩემკენ რომ გამოსწევს, იმავე წამს ვუჩხვლეტ. მწარეთ ცხვირში და ვეტევი — ეს გნებაჰდათ. — ის ბღავილით გაძეცლება. აი თუნდ. დახეთ, როგორ ცელქი ბიჭი თელავს ბაღასს, ჰკრეფს ევაგილებს აქეთ-იქით. გადასაურელათ. აბა, გაბედოს და მომეკაროს! ან სიჭვს გაუფრი, ან ძაღვარში ჩავერჭობი და შემოვაგლეჯ, მივა სახლში და იქაც ქოხრით ვათრევ. მაშ რაჟქნა, ძნელია ცხოვრება-სედავთ, ზოგი ჩხირივით გამსდარია, ზოგს უღვაძები დაგლეჯილი აქვს. თავცეცხლა კი ბატონის ბატონია. მაგულის ფერი ქუდი კოსტათ მადგას თავზე და ვერაჟინ ბედავს მომეკაროს.

— რა თავი მოაქვს ამ ვაჟბატონს, ამბობდა გაჯავრებით მრავალ-ძარღვა მცენარე. მაგ უბედურს ჰკონია, რომ მაგასე გემორიელი საჭმელი ქვეყანასე არ მოიპოვება და თავს საძინლათ უფროთხილდება. ვინ გიჟი მიეკარება მაგის ეკლებს.

— აგრე გეკონათ! თქვა წყენით თავცეცხლაძე — მე ეველას ვურჩევნივარ...

— ძალიანაც სცდები, ბატონო, მიუგო დაწინააღმდეგებით
 დოლოძე.

ამ დროს პროსებმა თავცეცხლას გვერდით გაუხარეს. შეშინებული უურებს ცქცქტდენ და ერთი მეორეს ეუბნებოდა;

— ხელი არ ახლოთ ამ ვაჟბატონს, იკბინება.

ბალა, ბალა, ბალა!

არ შეშინიან, არა!

თავმოძწონეთ დამღერა თავცეცხლამ.

— თავი დახეხეთ მაგ კვალს, ბუტბუტებდენ ცხვრები და გაურბოდენ განზე.

თავცეცხლა კი უფრო ხმა ძაღლა დამღეროდა:

ბალა, ბალა, ბალა!

არ შეშინიან, არა?

მე შენ გიჩვენებდი სეირს, გაგითხრიდი ძირს, ღრუტუნებდა ღორი, მაგრამ დინგს როგორ გავისვრი შენის გულითვის.

ბალა, ბალა, ბალა!

არ შეშინიან, არა?

განაგრძობდა თავცეცხლა ბოხის ხმით თავის სიმღერას და თან არხეჯდა თავის შტოებს. მას შესცქეროდა სასოწარკვეთილებით აუარება ოთხფეხი მტერი, რომელთა წინ თრთოდა მრავალი მინდვრის უვავილები და ბაღასი.

ამ გულადი თავცეცხლას კვეხნა, მოულოდნელათ, საუბედუროთ გათავდა.

ერთხელ მინდორში დასეირნობდა ვიღაც დიდრონი ურებიანი, უცნაური შესედულობის, ნაცრის ფერი არსება.

ეს არსება მიუახლოვდა თუ არა თავცაცხლას-ამან ჩვეულებრივ დაიწყო ამაყათ თავისი სიძღერა, რომ არავისი არ ეშინიან.

— იმედი მაქვს მეც თქვენი თავუანის მცემელი გავხდები. გასაკვირველია, რომ თქვენისთანა უბრალო მცენარემ მთელი ხროვა პირუტყვები მოიგერა! სწორეთ რომ გასაკვირველია.

— მე ჩემ მოვალეობას ვასრულებ. უთხრა თავმდაბლათ თავცაცხლამ და მავლის ფერი ქუდი აათამაშა თავზე.

— სწორეთ სასიამოვნოა, რომ ამისთანა გულადი ბრძანებულხარო.

— გულადობის გამოჩენა მაშინ შეიძლება, როდესაც დარწმუნებული ხართ თქვენ ძალაში და ხელ შეუხლებლობაში, როგორც ახლა მე, თქვა ამაყათ თავცაცხლამ. — არც ერთი მხეცი რაც უნდა ავმუცვლა იყოს არ მომეკარება.

ამ დიდურა, ნაცრის ფერ არსებას გაეცინა და თქვა:

— გგონიათ აგრე? თქვენ არ გეშინიანთ მტრებისა. მეგობრებისაც არ გეშინიათ?.

— ჩემ თავს ვუფრთხილდები და ამიტომ მტრებს

ვერდები. მეგობრებს კი ვშველი რითაც შემიძღვრან, უკუ
მაგრამ მე არა მეავს მეგობრები.

— დაშვეგობრდეთ! უთხრა ამ უცნობმა არსებამ.—
და მეგობრობის ნიშნათ ნება მიბოძეთ მოგსადოთ ეგ
მაშველის ფერი ქუდი.

ერთ წამს ამ უცნობმა არსებამ მოჭკლიჯა
თავი ამ თავცეცხლას. იმას უნდოდა ეჩხვლიტა, მაგ-
რამ ამ დიდ ეურს არსებას ისეთი სქელი ტყავი ჭქონ-
და, რომ ეკალი მინასავით ტყდებოდა და ამ უბედუ-
რის ფოთოლს და შტოებს სრამა-სრუმი გაჭქონდა უც-
ნობის ჰირში.

— ვინა ხარ? ამოიკვნესა თავცეცხლამ,— ვინა ხარ,
ჩემო მეგობარო?

— მე ვირი გახლავართ! თქვა მოწიწებით ამ უც-
ნობმა.

საკმარისი იყო ამ სახელის გაგონება, თავცეც-
ხლს უნდა დამორჩილებოდა ბედს, რადგან ვირის ჯი-
უტობა გათქმულია და მის ჯიუტობას თოფ-სარბასა-
ნიც არას უშველის.

(თარგმანი)

ან. წერეთლისა.

ტეუილს ტეუილი მოსდევს.

მაქმედება შეარე.

(ფრანგულით)

სცენა წარმოადგენს იგივე სურათს.

ბაბუცა. (შარტო. შემაქვს ყველი, ნაღები და აწეობს სუფრაზე) მგონი ყველაფერი საგანგებოა და კატოს გემოვნებაზეა მოწყობილი. სადილობის დროც დადგა. ნეტა, რატო აქამდის არ მოდის! (ასწარებს სუფრას და მის გაშემო ტრიალებს). ეს არი ახლა ვნახე ტიმოთეს მამა, უამბე რანაირად სცემა მისმა შვილმა ჩემ ძმას. არაფრად იამა. აგრე უნდოდა, როგორ შევარჩენდი. (ცოტა სიხუმის შემდეგ) რა დაემართა ამ ნიკას, რატომ არ მოაქვს ყურძენი. არც კატო გამოჩნდა. ნეტა რამ დაუშალა მოსვლა? აი, მოდის!

კატო. განა აქა ხარ?

ბაბუცა. რაზე გაგიკვირდა?

კატო. როგორ არ გამიკვირდა, მეგონა ბებია შენთანა ხარ.

ბაბუცა. რამინდოდა ბებია ჩემთან?

კატო. მერე რა—ვითომ ქვეშაგებში წევხარ?

ბაბუცა. ასე დღითი, ქვეშაგებში?

კატო. თუ კი ავადა ხარ!

ბაბუცა. ვინა, მე—ავადა ვარ!

კატო. გეტყობა კარგათ გამხდარხარ!

ბაბუცა. ძალიან კარგათა ვარ. ჩემ ღღეშიაც არა ვყოფილვარ ასე კარგათ.

კატო. მაშ რათ მითხრეს?

ბაბუცა. თუ გითხრეს, მოუტყუებინარ.

კატო. ამ ნახევარი საათის წინეთ მე და ჩემი გაღია მოვედით, აქ პატარა ბიჭი დამიხვდა, მგონი შენი ძმა უნდა ყოფილიყო და მითხრა, რომ ავადა ხარ და ბებია შენთან წახველ. ის იყო მიხდოდა გაღია წამომეყვანა და წამოვსულიყავ შენთან, მაგრამ გაღია დაღლილიყო და მთხოვა—ცოტა მომეთმინა. ამ დროს შენცა გნახე.

ბაბუცა. რა ზღაპარი უთქვამს ნიკას შენთვის!

კატო. უფრო კარგი რომ ტყუილი გამოდგა და კარგათა ხარ. მაგაზე ნულარას ვილაპარაკებთ.

ბაბუცა. ნეტა ვიცოდე რაზე მოუვიდა თავში მაგისთანა ტყუილი. უნდა მივხედო ქადებს, არ დამეწვას. მაგ ტყუილების ამბავს გამოვიძიებ, ახლა არა მცალიან. (გადის).

კატო. (მარტო). გაგონილა ამისთანა საქმე. ის ბიჭი უსათუოდ გიჟი უნდა იყოს. (შეხედავს გაშლილ სუფრას) რა კარგი რამ არი ბაბუცა, როგორ მოურთავს სუფრა. რა მშვენიერი მინდვრის ყვავილებია. (ამოიღებს იქიდან ერთ ყვავილს და კაბაში გულზე ირჭობს. შეორეს თმებში, ხან მარცხნივ და ხან მარჯვნივ. ამ დროს შემოდის ნიკა. არ დაინახავს კატოს).

ნიკა. (თავისთვის) ჩარდახის ფანჯრიდან გავყურებდი გზას, რომელიც ბებიაჩემისკენ მიდის და ვერა ვნახე მიმავალი ქალბატონი კატო. უსათუოდ წავიდოდა, გაღია აღარა ჩანს ხის ქვეშ. ბაბუცა რომ იქ არ დაუხვდებო, რას იტყვის. უნდა რამე მოვიგონო, რომ თავი დავაძვრინო. ((უცბათ დაინახავს კატოს და შეჭყვირებს).

კატო. აი, პატარა ბიჭიც! შენ რა მითხარ, რომ ბაბუცა ავად არის. ეს არი ახლა აქ იყო, იმას არა უჭირს რა. კარგათ არის.

ნიკა. (შეკრთდება და ბუტბუტით ამბობს) აგერ, გვეცნის!

კატო. ჩემი თვალით ვნახე.

ნიკა. (შეკრთომით) ვითომ?

კატო. შენ არ მითხარი—ბებოასთან წავიდაო!

ნიკა, (ისევე ისე) მაშ ეტყობა დაბრუნებულა.

კატო. ისიც ხომ მითხარი, რომ ქვეშაგებში წევს?

ნიკა. (ისევე ისე) მე რავქნა. ექიმმა უბრძანა ჩაწოლილი-ყო ქვეშაგებში.

კატო. ვერ გავიგე. რითი არის ავად?

ნიკა (დაფანტულათ) რითი!

კატო. ჰო, რითი არი ავად?

ნიკა. განა არ მითქვამს თქვენთვის?

კატო. არ გითქვამს. იმას ავადმყოფობა არ ეტყობა.

ნიკა. ავად კი არის.

კატო. მაინც, რითა არი ავად?

ნიკა. (ფიქრებს რა მოგონებს) ჰო, ჰო, გუშინ ცოფიან-მა ძაღლმა დაჭკბინა.

კატო. (გაფრთხილებით) ცოფიანმა ძაღლმა! ღმერთო ჩემო, რა დამართენია.

ნიკა. მერე რა საშიშია ცოფიანის ძაღლის დაკბენა.

კატო. საწყალი ბაბუცა! საკვირველია რატომ არ მითხრა.

ნიკა. ალბათ არ გახსენებია..

კატო. როგორ თუ არ გახსენებია.

ნიკა. უსათუოდ დაავიწყდებოდა.

კატო. ძაღლს რაღა უყვეს, მოჰკლეს?

ნიკა. მოჰკლეს.

კატო. ვინ მოჰკლა?

ნიკა. მე.

კატო. შენა?

ნიკა. ჰო. მე.

კატო. სწორეთ გასაკვირველია. როგორ ჩაიგდე ხელში.

ნიკა. ჯერ დილითვე გვითხრეს, რომ გზაზე უნახავთ ცოფიანი ძაღლი. მაშინვე ბუკი და ნალარა დასცეს, წამოვიდა

ყველა—ზოგი თოფებით, ზოგი ხანჯლებით, ზოგმა მორტანა
 ორ თითა, ნაჯახი და სხვა. ერთი სიტყვით ვისაც რა გააჩნდა.
 ყველა ფეხზე დადგა: ტყის მცველები, მამასახლისები, გზირები
 და სხვა მოხელეები. მაყურებელ ბიჭებით გაივსო ქუჩა. ყვე-
 ლა ყვიროდა, ყველა ხმაურობდა. მე ჩავსაფრდი ერთ კუთხე-
 ში ჩემი დანით.

კატო. დანით რას გააწყობდი ცოფიან ძაღლთან.

ნიკა. (განაგრძობს) შორიდან დავინახე თუ არა ძაღლი,
 მაშინვე თავში დავცხე დანა და მოვკალ.

კატო. მოჰკალი! ერთი დარტყმით როგორ შეიძელი
 მოკვლა. მერე არ მოგვარდა საკბენათ.

ნიკა. მომვარდა, მაგრამ ვერა გააწყორა—ვერ მიკბინა-

კატო. როგორ მოხდა.

ნიკა. ისე მოხდა, რომ დანა შიგ პირში ჩავცხე და პირი
 დაურჩა გაღებულნი, აი ასე (ადებს ჰინს).

კატო. რაღაც უცნაურ, დაუჯერებელ ამბავს მეუბნები.

ნიკა. ასე იყო. მართალს ვამბობ.

კატო. (ეჭვით თავს იქნევს) მაგ ძაღლმა დაჰკბინა ბაბუცა?

ნიკა. დიახ.

კატო. რა ადგილას?

ნიკა. მკლავზე.

კატო. რომელ მკლავზე?

ნიკა. მარცხენაზე.

კატო. (თავისთვის) როგორღაც არა მჯერა. მართალი არ
 უნდა იყოს. (მიუბრუნდება ნიკას) ბაბუცა ნაკბენით არის ავად?

ნიკა. ჰო.

კატო. ექიმი მოუყვანეთ?

ნიკა. რასაკვირველია. დღეს დილით რომ მნახეთ-მივდი-
 ოდი სახედრით ექიმთან.

კატო. იმიტომ ჩქარობდი აგრე!

ნიკა. დიახ. (ცაწყნარდა) ხომ ხედავთ ქაღალბატონო კატო,
 რომ სჯობს ბაბუცას არ მოუცადოთ. ამბობენ ცოფი მალე
 გამოაჩნდებაო.

კატო. ნუ თუ ისე უნდა წავიდე რომ არა ვნახო.

ნიკა. გნებავთ გაგაცილებთ, თქვენ ვადიასთან მგზავნი.

კატო. მადლობელი ვარ, ნუ გაირჯები.

ნიკა. (თავისთვის) ბაბუცა მოვა და რა მეშველება. აი ისიც მოდის, ველარ მოვასწარი ამის გასტუმრება.

ბაბუცა. (შეშდის ქაღებით ხელში) როგორ დამიგვიანდა, უცდიდი რომ დაბრაწულიყო. (უხკუნებს ქაღებს კატოს) შეხედეთ ერთი, რა მშვენიერობაა. (მიუბრუნდება ნიკას, რამეღივ მისი რკებით ატუხუფი ღვას). ყურძენი რა უყავ?

ნიკა. (დაფანტულივით) ყურძენი! სულ არ დამავიწყდა

ბაბუცა. გასწი, მომიტანე ახლავე (თავისთვის) სანამ მოვა, ყველაფერს გამოვიკითხავ.

ნიკა. (შეხედავს კატოს თავისთვის) ეს ქალბატონი სულაც არ აპირობს წასვლას... (შეუკვდავს რაღაც კვებით და სჩქარათ გადის).

კატო. რაში ეტყობა ამას ძაღლის დაკბენა, რა მოიგონა ნიკამ.

ბაბუცა. (ნახუქებს აწყობს სუფრაზე. თავისთვის) ყველაფერი მზად არის. ხოლო უნდა დავსხდეთ. რა მოუხდებოდა ჩემი ატმები ამ სუფრას. (კატოს) წარმოიდგინე, ბატონო კატო, რა მშვენიერი ატმები მქონდა შენახული თქვენთვის. ყოველ დილას დავხედავდი. რანაირად ვუვლიდი, მეტ ფოთლებს ვაცლიდი, რომ კარგათ დამწიფებულიყო. მიხაროდა რომ გითავაზებდი. მერე, როდესაც წაველ მის დასაკრეფათ—ალარ დამიხვდნენ. ჯავრით ვტიროდი.

კატო. ჩემო კეთილო ბაბუცავ! რაზე სწუხდები. ხედავ რამოდენა საჭმელი გვაქვს. მართლა, მეცა მაქვს ერთი ატამი, ჩემ აბგაში. ეს არი ახლა გზაზე ვიპოვე. მშვენიერია, ხოლო ცოტა დაბეჭილია. (ამოიღებს აბგიდან ატამს).

ბაბუცა. (შეხედავს) ეს ხომ ჩემი ატმებისაა, მაშინვე ვიცანი.

კატო. როგორ იცანი?

ბაბუცა. რომ უფრო ლამაზები იყვენ, ყველა ატმებზე გამოვიყვანე სხვა და სხვა სახეები. აი ამ ატამზე ასო ე არის გამოყვანილი, თქვენი სახელის-ეკატირინეს—დასაწყისი ასო.

კატო. მართლა. მე ვერა შევამჩნიე რა. ნეტა არაფერი აკეთებ?

ბაბუცა. ამის გაკეთება ძნელი არ არი. ატამი რომ დაიწყებს დამწიფებას ქალაღლის ნაქერზე დახატავ რაც გინდა, გამოსქრი დახატულს და ზედ ატამზე დააკრავ. მზე აწითლებს ატამს ყველგან, სადაც კი ქალაღლი არ არი დაკრული. მერე როდესაც მოხსნი ქალაღლს ის ადგილი თეთრათ რჩება და დანარჩენი ადგილი კი პირისფერია.

კატო. ეგ კაი გამოგონებაა. (დასტქერის ატამს) რა მშვენიერათ და გარკვევით ჩანს ეს ასო - ე.

ბაბუცა. შენ ამბობ რომ გზაში იპოვე ეს ატამი?

კატო. ჰო, გზაში. მითხარი ბაბუცა, მართალია რომ ცოფიანმა ძაღლმა გ'აში დაგვბინა?

ბაბუცა. (იფინის) მე!

კატო. ჰო, შენა, მარცხენა მკლავში.

ბაბუცა. (ხარხარებს და უჩუკუნებს მკლავზე) შეხედე.

კატო. მე არას ვამჩნევ.

ბაბუცა. აი ესეც მეორე მკლავი.

კატო. ვერც ამაზე ვამჩნევ რასმეს. მაშ გუშინ თქვენ მხარეს ცოფიანი ძაღლი არა ყოფილა.

ბაბუცა. მე არ გამიგონია რომ ცოფიანი ძაღლი ყოფილიყოს ჩვენკენ, ვინ გითხრა აგრე დარწმუნებით.

კატო. აქ რალაც ამბავია. უნდა გამოაშკარავდეს ყველაფერი. დღეს დილით შენთან რომ მოვდიოდი, შევეუბნე დედებერ მართასთან. ავად არის და დედამ გამოუგზავნა ღვინო და ხორცის წვენი. ის იყო, როგორც კი მივედი, მომესმა უკანიდან საშინელი ხმაურობა. მივიხედე და დავინახე პატარა ბიჭი სახედარზე მჯდომი, რომელიც საშინლად სცემდა პირუტყვს და კიჟინით წინ იგდებდა. როგორც კი მართას ქოხს მოუახლოვდი გაქანებული სახედარი ერთი ისეთი ძალით შეხტა, რომ თავისი მხედარი გადისროლა ერთ დიდ წუმბეში. (სიცილით) სწორეთ სერი იყო მისი ნახვა.

ბაბუცა. (თავისავის) რას ამბობს. დღეს დილითო!

კატო. ჩემმა გადიამ უშველა და ააყენა. ბევრ-ბევრს
უტკენია. ხოლო ხელი დაიკაწრა.

ბაბუცა. (ისევე თავისთვის) ხელი დაიკაწრაო!

კატო. ტანისამოსი კი სულ ამოესვარა ტალახში.

ბაბუცა. (ისევე თავისთვის) ახლა კი მივხვდი, რატომ ნი-
კამ გამოიცვალა პერანგი.

კატო. როგორც კი ხელ ახლად სახედარზე შეჯდა და
წავიდა—ეს ატამი იქვე, ძირს დავინახე.

ბაბუცა. (შეჭევირებს) განა შესაძლოა ამოდენა ტყუილის
თქმა, რამდენსაც ნიკა სტყუის.

კატო. შესაძლო ყოფილა. ტყუილს ტყუილი მოსდევს.
ადვილი მისახვედრია რატომ არ უნდოდა რომ მენახე.

ბაბუცა. ვაი ჩემო ატმებო! რამდენი ტყუილი ათქმევი-
ნა მაგ ატმებმა. (გაიუურება შიშს) აქედან მოსჩანს როგორ და-
წანწალებს ის სუნაგი. ალბათ უნდა შეიტყოს წახვედი თუ
არა. მოდი დაიმაღე. ერთი კარგათ დავცინოთ. (კატო იმალება).

ბაბუცა. (უძახის ძმას) აქ მოდი ნიკა, მანდ რას აკეთებ-
ნიკა. (შიშით) არაფერს. (აქეთ იქით იუურობს) ქალ-
ბატონი კატო განა აქ აღარ არი?

ბაბუცა. კარგა ხანია წავიდა, არ მოინდომა ესაუზმა.

ნიკა. მაშ წავიდა?

ბაბუცა. წავიდა. ვერა გზით ვერ შევიკავე.

ნიკა. (თავისთვის) კარგა უქნია. (ხმა მადლად) ხომ არაფე-
რი უთქვამს.

ბაბუცა. არა.

ნიკა (თავისთვის) უფრო კარგი. (ხმა მადლად) კარგა უქნია
რომ წასულა.

ბაბუცა. მართლა! რატომ?

ნიკა. ოჰ! იმიტომ... იმიტომ...

ბაბუცა. მაინც!

ნიკა. იცი რა გითხრა. გუშინ ის ხომ ცოფიანმა ძაღლმა
დაჭკბინა.

კატო. (გამოჩნდება. ისა და ბაბუცა საშინლათ იცინიან) ისე
გამოდის, რომ ყველა ცოფიან ძაღლებისაგან დაკბენილები-
ყოფილან, მეც განა?

ნიკა. (შეკრთება) ქალბატონი კატო აქ ბრძანებულია
კატო (დაცინვით) აბა, ნიკა, წუმპოში რომ ჩავარდი ამ
 დილით, მას აქეთ როგორა ხარ!

ბაბუცა. (ისიც დაცინვით) რა იტკინე?

ნიკა. (ხან ერთს შესტკერის სსცოდავთ და ხან მეორეს).

კატო. საბრალო ლურჯა არ გირბენებია, განა!

ბაბუცა. სულ ნელის ნაბიჯით ატარებდი, განა?

კატო. ექიმს ჩემთვის თუ ბაბუცასთვის დაეძებდა.

ბაბუცა. მარჯვენა მკლავზე თუ მარცხენაზე ვარ ნაკბენი?

კატო. გაფრთხილდი ნიკა, ხომ იცი რომ ცოფი გადამ-
 დებია.

ბაბუცა. მე ხომ ვარ და ვარ დაკბენილი, ახლა კატოს
 უნდა ერიდოთ.

კატო. უსათუოდ ის ძაღლი, რომელიც გუშინ მოჰკალი
 დღეს ისევ გაცოცხლდებოდა.

ბაბუცა. ეგ სადღესასწაულო ტანისამოსი იმიტომ ჩაიც-
 ვი, რომ ცივა თუ ცხელა?

კატო. მაჩვენე ის პატარა დანა, რომელიც ისე მარჯვეთ
 ჩაურჭე პირში ცოფიან ძაღლს.

ბაბუცა. მეც მაჩვენე მართას თხა, რომელიც ისე მარ-
 დათ გადმოხტა კედელზე.

კატო. და შექამა ყველა ატმები!

ბაბუცა. ტიმოთე საიდან გამოვიდა — მართას ქოხიდან
 თუ პეტრეს დუქნიდან.

ტიმოთე. (შემოდის ადეჯუბუფი) სად არის ის ტყუანა,
 მაწანწალა ბიჭი, რომელმაც მოგიტანათ ამბავი, რომ მე დუქ-
 ნიდან გამოველ ნასვამი და ვცემე იმას. უნდა ყურები აუს-
 რისო. (უწევს ნიკას უურებს და ისიც უვირის).

ბაბუცა. აპატიე, ბატონო ტიმოთე. მგონი ამ ხელათ
 კარგათ დაისაჯა.

ტიმოთე. ღირსია უფრო მეტად დაისაჯოს.

კატო. ეყოფა, უიმისოთაც უნდა სცხვენოდეს, რომ ყვე-
 ლა მისი ტყუილები გამოაშკარავდა და მეორეთ აღარ გაბე-
 დოს. ხომ აგრეა, ნიკა? (ნიკა თანხმობის ნიშნად თავს იქნევს).

პირობა მოგვეცი რომ კვლავ აღარ იტყუებ, მაშინ ტიმოთეც და ჩვენც გაპატიებთ.

ტიმოთე. იცოდე, თუ კვლავ გაბედავ ტყუილების თქმას, ცუდ დღეს დაგაყენებ, ახლა კი თქვენი ხათრით მიპატიებია.

კატო. რას იტყვი ნიკავ, კვლავ აღარ იტყუებ?

ნიკა. არა, არა, ქალბატონო კატო. სიტყვას გაძლევთ.

ბაბუცა. მაშ, კარგი, მოუსხდეთ სუფრას, ვისაუზნოთ.

ან. წერეთლისა.

(დასასრული).

გ ვ ა ლ ვ ა .

(ლეგენდა)

გაგონილი ჯავახეთში ილ. ალხაჯიშვილისაგან.

I

ლარ გვახსოვს როდის მოხდა,
არაბის თუ თათრობის დროს,
გაზაფხული გვალვით დადგა,
ლამის ყველა ამოახმოს.

*

მოსაეაღს პირი არ უჩანს,
მიწა დასქდა მთლად მინდორში
პური, ქერი და სიმინდი,
არ ირჩევა ლობიოში.

*

მოგვალულმა კირნახულმა,
ხალხსაც გული დაუთუთქა,

შიშშილობა ჩამოვარდა,
ბალბა-კინჭარს უწყეს თუთქვა.

II

გოგო-ბიჭები დაგროვდა,
აკონკებენ ლაზარესა;
კარის-კარსა დაათრევენ,
გაწუწულსა, ყოველ დღესა.

*

ფეხშიშველი, გაწეწილი,
გზას გაუდგენ გალობითა,
მთლად სოფლები დაიარეს,
ლაზარ თოჯას წყალობითა.

*

— „აღარ გვინდა გორახიო,
ღმერთო მოგვე ტალახიო...“
სახლის კარზე ყველა ოჯახს
დაუმსხვრიეს გორახიო.

ლიტრით წყალი გამოჰქონდათ,
 თავს ასხამდენ ლაზარესა,
 ზოგან ჯამით ფქვილს აძლევენ,
 ზოგანც შესანდობი სვესა.

*

ქსუისში ბროლი ქალები,
 „მოზვერა-ქვას“ ევლიანო,
 ირგვლივ ფერხული ჩაუბამთ
 სიმღერითა უვლიანო.

*

— „ღმერთო წვიმა დაუშვიო,
 კოქობაში ჩაუშვიო,
 ლაზარეც მოდგა კარსაო,
 და აღორღოშებს თვალსაო“...

*

პატარძალი ფერხულს ასხლტა,
 „მოზვერა-ქვას“ შეაფრინდა,
 ავიდა და ზედ დასკუპდა,
 ქორივითა დააფრინდა.

*

— „ასეთი წვიმაც მოსულა,
 ყანებიცა დამძღარაო,
 ბატონიანთ მამითადში,
 მუშა როდის გამძღარაო“.

III

არსად გამოჩნდა ღრუბელი,
 ცა კრიალებს, ცა მშრალია,
 „ლაზარ“— „მოზვერა“ ვერ შევლით,
 რუები მთლად დამშრალია.

*

ერთს სოფელში, გამოიცანთ
 მოხისსა თუ ბოდბისხევში,
 ხალხმა თავი მოიყარა,
 გაიხიზნონ სადმე მთებში.

ბერი კაცი ასე ამბობს:

—, ჩვენი ცოდვა გადიდდაო,
სად გაურბით ღვთის რისხვასა,
აწ ბჭობის დროც დაგვიდგაო“.

*

ბჭობაზედა გადასწყვიტეს:
მოვკრიფოთო დიდი ფული,
ოქრო ღმერთსა გაუგზანოთ,
მოიბრუნოს ჩვენზედ გული.

*

აგირჩიოთ სანდო კაცი,
ღმერთს წაუღებს ფულებსაო,
შეევედროს წვიმას მოგვცემს,
დაგვიცოცხლებს ყანებსაო.

*

ასი ოქრო გამოუკრეს,
გაატანეს ტიმოთესა,
ღარიგება ბევრი მისცეს,
გულაც საგზლით გაუვსესა.

IV

ტიმოს გაგონილი ჰქონდა
იცოდა რო ღმერთი იქ ზის,
საიდანაც რიჟრაჟია,
საიდანაც მზე ამოდის.

*

სინამ ტიმო გზას გაუდგა,
გაღმა სოფელს შეიარა;
იქ გრძნეული ვინმე ნახა,
ჯვარელი გზა გაიარა.

*

დედაბერმა ასე უთხრა:
—, შეილო მძიმე საქმე გაძევს,
ღმერთის ნახვა ძნელი არის,
მანძილიცა დიდი გიძევს.

*

— „უწინ ასე როდი იყო,
 იალბუზზე აღიოდნენ;
 ტახტიც ღმერთსა იქა ედგა,
 გაქირვებას შეჰჩიოდნენ.

*

— „მაგრამ შვილო, ცოდვამ გვეკითხა,
 ბოროტება გაგვიმრავლდა,
 ცოდვა უფრო გვემატება,
 სატანაიც გაგვიძალდა.

*

— „პატარძალი პურს აცხობდა,
 წირვის ლავაშსა აკრავდა,
 ქვე ბაღსა წაეხდინა,
 ტირილით ბა თავს იკლავდა.

*

კომიანი ხელებითა,
 პატარძალმა ააყენა,
 ცხელ ლავაშით გაუწმინდა,
 ბავშვი ვარცლზე დააყენა“.

*

„განრისხდა და გაწყრა ღმერთი,
 ცა ქვეყანას დააშორა,
 ვინღა ნახავს ახლა ღმერთსა,
 დიდმა ცოდვამ დაგვაშორა“.

*

„ეხლა აბა რალა გვეთქმის...
 კუდიანებს გაუხარდეს!..
 იალბუზი, ბრუტ-საბძელი,
 საბუქნაოდ გაიხადეს“.

*

„გასწი, წადი, ბედი სცადე,
 რაც შუბლზედა გიწერია,
 დავალება შეასრულე,
 გზაცა მოკლე გირჩევენა“.

*

„ფათერაკსა მოერიდე,
 არსად აგირევედეს გზასა,
 ყველა წყალი მტკვარსა ერთვის,
 თვითონ მტკვარი კასპის ზღვასა“.

*

„თავს ყოველდღე ივარცხნიდე,
 თფოფმა არ დაგძლიოსო,
 აღრიანა ნაყრდებოდე,
 გუგუღმა არ დაგძლიოსო“.

*

პირი სამჯერ გამოივლე,
 ვაჭუაშმა არ დაგძლიოსო,
 ახალ ყველსა დილით სჭამდე,
 კვირიანი არ დაგძლიევსო.

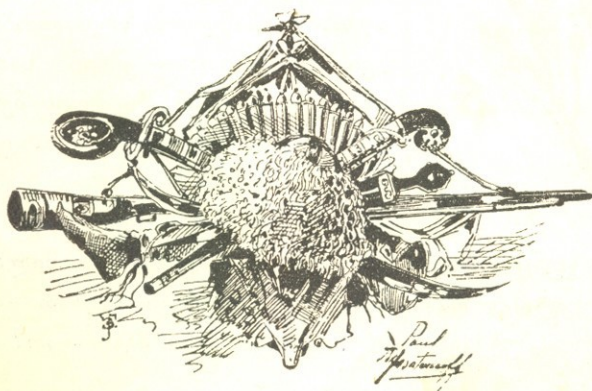
*

„ღვინოცა აღრე დალიე,
 მერცხაღმა არ დაგძლიოსო,
 დაინახო ქვაზე შესდევ,
 რომ კვიცმატ არ დაგძლიოსო“.

*

„გადააბრუნებდე ქვასა,
 უფრანი რო დაინახო,
 მუგჯზალი მოუქნიე,
 თუ რო ღამე მავნე ნახო“.

(დასასრული შემდეგ)

„კიბუნ ღვივინ“ ქართული წიგლის კავშირი

ამბავი იაპონელი ბავშვისა, რომელმაც მონდომა პირველი ვაჭარი გამხდარიყო იაპონიაში.

მოთხრობა იაპონიის განთქმულ მწერლისა ჯენსეი მურაისა.

1. ჰატოვის-მთევარე ბავშვი.

ბატონო! ნება მიბოძეთ გკითხოთ!!
ამ ხმის გაგონებაზედ ერთი მშვენივრად ჩაცმული იაპონელი მობრუნდა უკან და თვალ-წინ წარმოუდგა 13 თუ 14 წლის ყმაწვილი, რომელიც აჩქარებული ნაბიჯით უახლოვდებოდა მას.

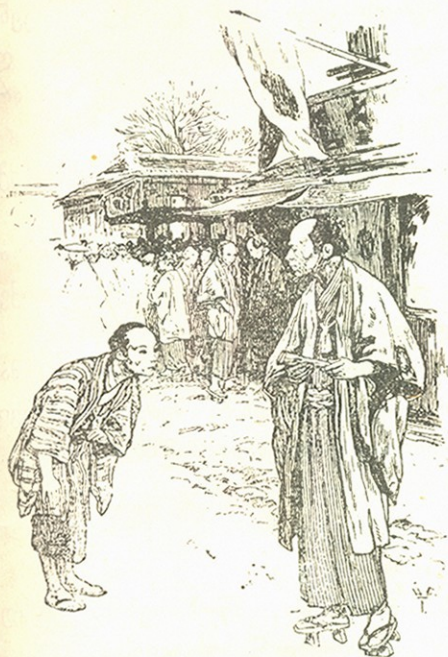
—ბატონო ჩემო! ნება მიბოძეთ გკითხოთ—თქვენა ბრძანდებით განადიკაკუის სავაჭრო სახლის პატრონი?

—დიახ, მე გახლავარ,—უპასუხა ვაჭარმა და განცვიფრებით დაუწყო ცქერა ამ ბავშვს.—რითი შემძლიან გემსასუროთ თქვენ?

—მე მოვედი კადა-ნო-ურადგან, უთხრა ყმაწვილმა ზრდილობიანი თავის მოხრით; — ერთი სათხოვარი მაქვს თქვენთან, რომლის შესრულებით დიდს მოწყალებას მოიღებთ ჩემზედ. ინებებთ თუ არა თქვენს მალაზიაში მიმიღოთ შეგირდად?

— თქვენი თხოვნა ძალიან უცნაურია, ღიმილით უპასუხა დაიკაკუიმ.— ამიხსენით თუ ღმერთი გწამთ—რისთვის გინდათ, რომ უეჭველად ჩემთან დადგეთ შეგირდათ?

ყმაწვილმა მალლა თავი აიღო. — ოჰ, ბატონო ჩემო, თქვენი სავაჭრო სახლი უმთავრესია კუმანოში და მე მოხარული ვიქნებოდი თქვენი ხელმძღვანელობით გავწრთენილიყავი აქ.

— თქვენ გინდათ საქმიანი კაცი დადგეთ. მეგობრულათ უპასუხა ვაქარმა.

ამ სიტყვებზედ ყმაწვილს სახე გაუწითლდა და წამოიძახა: — დიახ, მე მინდა დიდი ვაჭარი შევიქმნა იაპონიაში.

ვაჭარი დაიკაკუი ძალაუფლებურათ შეაჩერდა ყმაწვილის სახეს, რომელზედაც აღბეჭდილიყო ქკუა და პატიოსნება. მარილიანი გამომეტყველება სახისა, მკვირცხლი და ქკვიანი თვალები ცხადათ ამტკიცებდნენ ბავშვის მტკიცე განზრახვას; თუმცა ლარიბუ-

ლად ეცო, მაგრამ შეხედულობა და სიტყვა აშკარად ამტკიცებდა, რომ ეს ბავში უბრალო კაცის შვილი არ უნდა ყოფილიყო. გამოცდილმა ვაქარმა ყველა ეს ადვილათ შეამჩნია და უთხრა:

— კარგი, ჩემო ბავშო! მაშ შენ გინდა დიდი ვაჭარი გახდე იაპონიაში? რასაკვირველია კარგი განზრახვაა, მაგრამ ვინემ მე მიგიღებდე—ჩემთვის საჭიროა თქვენი ამბავი გავიგოვისგანმე, უამისოთ მე თქვენ ვერ მიგიღებთ, რადგანაც მე თქვენი ცნობა არა მაქვს. იქნება ნათესავი გყავდვთ ვინმე აქ?

— არა, ბატონო, მე არავის არ ვიცნობ—მიუგო ბავშვმა.

— აქამდის სადა სცხოვრობდით?

— მე ეს არის ეხლა მოვედი ჩემი სოფლიდგან. საქმე იმაში გახლავთ, რომ მე დიდი ხანია გავონილი მაქვს თქვენი ამ-

ბავი და, რადგანაც ჩქარა მინდოდა თქვენთან მობაღმარავე
ვის არაფერი ვკითხე და საჩქაროთ გამოვწიე კუმანოში. მე აქ
ნაცნობი არავინა მყავს, სრულიად არავინ. ჩემი მიზანი იყო
მოვსულიყავი თქვენთან. ერთს კაცს გამოვკითხე თქვენი
ბინა. სახლის მაგიერ პირდაპირ თქვენზედ მიმითითა და
მეც ასე უცაბედათ და ცოტა არ იყოს უზრდელათაც მოგმარ-
თეთ თქვენ

ბავშვის გულწრფელმა ლაპარაკმა ძალიან კარგი შთაბეჭ-
დილება მოახდინა ვაქარზედ და უთხრა:

— კარგი, გავიგე რაშიაც არი საქმე. რადგანაც შენ აქ
ნაცნობი არავინა გყავს, მე უამისოთაც ახლავე მიგიღებ. სთქვა-
ესა და ბავშვი მაშინვე სახლში წაიყვანა.

დაიკოკუა იყო მაუდის უდიდესი მალაზიის პატრონი კუმა-
ნოში. მისვლისთანავე ვაქარმა უკანა ოთახში შეიყვანა ყმაწვი-
ლი, ცოლს ყველაფერი უამბო და დაუძახა ბავშს.

— რა გქვიან, ბავშო?

— ბუნკიჩი მქვიან.

— დედ-მამა გყავს?

— მე არც დედა მყავს, არც მამა, მწუხარებით უპასუ-
ხა ბავშვმა და თვალებიდგან ცრემლები წამოსცვივდა.

მასპინძლებს ძალიან შეეცოდათ ბავშვი და დაწვრილებით
გამოჰკითხეს მისი ობლობის ამბავი.

— სამი წელიწადია რაც დედა მომიკვდა, მამაჩემი კი
ახლახან გარდაიცვალა.

— რა ხელობისანი იყვნენ შენი დედ-მამა?

— მამა ჩემი ბატონ ვაკაიამისთან მსახურობდა და ჯამა-
გირში 800 კოკუ ბრინჯს იღებდა. მამას იგარაში ბუნხეიმო-
ნი ერქვა. როდესაც ცხონებულმა ადგილი დაკარგა, კადა-ნო-
ურაში გადმოსახლდა, სადაც ძალიან ხელ-მოკლეთა ვცხოვ-
რობდით. ამ გაჭირებაშიაც არ ავიწყდებოდა შეეტყობინებინა
ჩემთვის, რომ ჩვენი ოჯახის წინაპარი იგარაში კობუნჯი იყო,
რომელიც კამაკურაში მსახურობდა თურმე და მამაცობისთვის
მიიღო წოდება „მარჯვე მეომრისა“. „როდესაც შენ წამოიზრ-
დები, შეილო, მეუბნებოდა ხოლმე ხშირათ მამაჩემი, შენ უნ-

და მიაღწიო ღიღებას და ამითი დაიცვა პატივი შენი ოჯახისა; ჩვენი ცხოვრება ახლა მშვიდობიანათ მიმდინარეობს, ომი და ჩხუბი აღარსად არის, რომ ომიანობაში სახელი გაითქვა, ამისთვის ეცადე, რომ გახდე განთქმული ვაჭარი იაპონიისა და შენ ამითი აღამაღლებ შენს ოჯახს“. ასე მარიგებდა მამაჩემი და მალე, ამის შემდეგ, ძალიან ავით გახდა და გარდიცვალა. ეხლა აი ამ მიზნით მოვედი კუმანოში და თქვენს კეთილი გულის დაიმედებით მე მსურს ვაჭრობა ვისწავლო.

მასპინძელმა ყურადღებით მოისმინა გულწრფელი ნალაპარაკევი ბავშვისა და ცხადად გამოხატა თავისი აღტაცება.

— მე ტყუილათ არა ვფიქრობდი, რომ თქვენ უბრალო ჩამომავლობისა არ უნდა იყოთ მეთქი! თქვენი განზრახვა, ჩემო კარგო, ღიღებულ ვაჭრათ შეიქნე იაპონიაში დაუფასებელი განძრახვაა. ანდაზა ამბობს: „თვით ქიანტველაც კი მიიღტვის ზეცისკენო“ და ადამიანისთვის ხომ ყველაფერი შესაძლებელია, რომელიც კი გულით მოეკიდება თავის საქმეს. მე მინდა გითხრათ, რომ თქვენ ჯერ ძალიან პატარა ხართ, თუმცა კი ღიდსაც გაუჭირდება მაგოდენა მანძილის გავლა, რაც თქვენ გამოგივლიათ კადა-ნო-ურადგან და თქვენი სიტყვა-პასუხიც მოზრდილის სიტყვა-პასუხს უდრის. ერთი ეს მითხარით რამდენი წლისა უნდა იყოთ თქვენ?

— თოთხმეტი წლისა გახლავართ, უპასუხა ყმაწვილმა.

— ნუ თუ მეტისა არ უნდა იყვეთ?

იქვე მდგომი დიასახლისი ნახულმა და გაგონილმა აღტაცებაში მოიყვანა.

ამ დროს გადიწევა ქალაქის ფარდა და ოთახში შემოვარდება 11 წლის მშვენიერი ქალიშვილი. მისი თმა უკან ისე ხელოვნურად იყო შეკეცილი, რომ ნამდვილ პეკელას მოგავგონებდათ. იმან მიიბრინა დედასთან, გაუშვირა თავისი პაწაწინა ხელები და მხიარულად უთხრა: „დედა, ცოტა ქადა მომეცი“.

— აბა რანაირად იქცევი, ჩემო კარგო, ეგრეთი ქცევა შენ არ შეგშვენის. რას იფიქრებს შენს შესახებ ჩვენი ახალი პატარა მეგობარი. ამ სიტყვებზედ ქალიშვილი მიბრუნდა.

ყმაწვილისაკენ, შერცხვა და დაჯდა. დედა ალერსილ შეაჩერდა მას და ჰკითხა: „აბა, შვილო, მამამე რას აკეთებდი?“ სხვა ადამიანის ნახვით დარცხვენილმა ქალიშვილმა წასჩურჩულა თავის დედას: „მე და სადაკიჩი ერთად ბაღში „ონის“ *) ვთამაშობდით. მე აღარ მიყვარს სადაკიჩი: როცა ის იყო „ონი“, უეცრივ მომწვდა და დამიჭირა.

— ეგ ხომ აგრე უნდა შვილო, როდესაც „ონის“ თამაშობენ ხოლმე. ღიმილით უთხრა დედამ.

— ეგ მართალია, მაგრამ იგი ხშირად მიჭერს, იმას ნება არა აქვს ასე ხელი მახლოს, მე მასთან აღარ მინდა ვითამაშო.

— კარგი, თუ მაგრეა, ახლა ჩვენ სტუმარ ბუნკიჩისთან ითამაშე ხოლმე.

ბუნკიჩიმ სიამოვნებით მიიღო ეს ახალი წინადადება. პატარა ქალმა შეჰხედა დედას და მერე ბუნკიჩისკენაც მიიხედ-
„დედა! რამდენი ხანია—რაც ეგ აქ არის?“ ჰკითხა ჩუმად ყმაწვილმა.

— დღეს მოვიდა. ძალიან კარგი ყმაწვილია და კარგი ქალი იქნები—თუ შენ მას ბაღს აჩვენებ. მაგრამ ქალიშვილი ისევ თავისას დაუბრუნდა და დედას ჩუმად კიდევ ქადა სთხოვა. დედამაც გამოაღო პატარა კიდობანი და იქიდგან ქადა გამოიღო და მიაწოდა თავის ქალიშვილს. ამან კიდევ შეაჯყიტა თვალები ბუნკიჩს და მოკურცხლა ბალისაკენ.

— ფრთხილად, შვილო, ფეხი არაფერს წამოჰკრა, დაუძახა დედამ.

— გეთაყვა, ყური უგდეთ, უთხრა დედამ ბუნკიჩის. ესეც წამოდგა მაშინვე და საჩქაროდ ქალიშვილს უკან გაჰყვა.

როგორც-კი ჩოჩო ვეჩეი ანუ „ხუჭუჭა პეპელა“ (როგორც ეძახდნენ ქალიშვილს დავარცხნილი თმის გამოისობით) შევიდა ბაღში, დაიწყო ჩხუბი ბავშვთან. „არა, არა, სადავიჩი, მე თქვენთან აღარ ვითამაშებ. ჩვენსა ერთი ახალი მოსული ყმა-

*) კეკელალობის მგზავსი თამაშობაა.

წვილია და დედამ მითხრა—ის კარგი ყმაწვილია და იმასთან ითამაშეო.

— როგორ! სხვა ბავშვი მოვიდა ვინმე?

— დიახ, აგერ აქა დგას, წადით და დაუძახეთ. სადაკი-ჩი მიუახლოვდა და უთხრა ბუნკიჩის:

— აქვენ მანდ გეტას *) იპოვნით და შემოხვალთ აქ.

ბუნკიჩი შევიდა ბაღში.

ეს იყო პატარა ბალი, საიდგანაც მშვენივრად მოჩანდა კუმანოს იქით ზღვის ყურე.

— ახლა? ჩვენ სამივემ ვითამაშოთ „ონი“?

— არა, — უპასუხა ქალიშვილმა — თქვენ სუ-მუდამ მიტკერთ-ხოლმე და ახლა მე თქვენთან აღარა მსურს ვითამაშო.

— თუ ასე არ მოგწონთ, აღარ დაგიტკერთ.

— სულ ერთია — მე თქვენთან აღარ მინდა თამაშობა.

ბუნკიჩს უეცრივ თავში ერთი აზრი მოუვიდა და შიმართა ქალიშვილს:

— არ გინდათ, რომ გაგიკეთოთ რამე? მე რომ დანა მქონდეს და ლერწამი მე თქვენ გაგიკეთებდით რასმე.

ქალიშვილი ძალიან გაიტაცა ცნობის-მოყვარეობამ და უთხრა სადაკიჩის: წადით და ყველაფერი, რაც რამ საჭიროა მოუტანეთ.

სადაკიჩიმ მოიტანა დანა და რამდენიმე ღერი ლერწამი და შეეკითხა: „აბა, რა გინდათ რომ გააკეთოთ“?

— მე მშვენიერ ლერწმის კრიჭინას გავაკეთებ, მიუგო ბუნკიჩიმ. აიღო დანა, გააპო ლერწამი, გათალა იგი და შუაში პატარა ჩხირი (სოლი) ჩაურჭო.

სადაკიჩი ადვილად მიხვდა რაც იყო და სთქვა: — აა, მე ვიცი, ვიცი—ეგ კრიჭინაა. ერთხელ მე „ბანტონ-თან **“) ერთათ კადა.ნო-ურაში წავედი და იქ ვნახე როგორ ათამაშებდნენ ამ კრიჭინებს. იქ ერთი ბავშვიც ვნახე, რომელიც ჰყიდდა ამ კრიჭინებს და ის ბავშვი თქვენ ძალიანა გგავდათ.

*) ხის ფეხსაცმელია.—ქოშებივით.

***) გამგებელი სავაჭრო სახლისა.

ბუნკიჩი სრულიადაც არ შეკრთა და უთხოვრადიან, თქვენ მართალსა ბრძანებთ; სწორეთ მე ვარ ის ბავში; მე ვაკეთებდი ქრიჭანებსა და ვყიდდი კიდევ.

— ოჰო, მაშ თქვენა ბრძანდებით ქრიჭინების გამყიდავი ვაყებატონი? ზიზლიანი ღიმილით წამორაშა სადიკიჩიმ.

— თქვენ მაგრე რათა ლაპარაკობთ, შენიშნა გულ-მოსულმა ქალიშვილმა და მერე მიუბრუნდა ბუნკიჩის:—თქვენ რამ გაიძულათ ამავების გაყიდვა?

— რამ მაიძულა და იმან, რომ მამაჩემი ლოგინათ იყო ჩავარდნილი, მიუგო ყმაწვილმა და თან ლერწამსა სთლიდა. ჩვენი ოჯახი ძალიან გაჭირებაში იყო და მე იძულებული ვიყავი მევაჭრა ამითი და მოგებული ფულით ბრინჯი და წამალი მეყიდნა.

თუმცა ჩოჩო პატარა იყო, მაგრამ ამ გრძნობით წარმოთქმულმა ამბავმა, ამ კეთილ-შობილურმა დამოკიდებულებამ მამასა და შვილის შორის, დიდი თანაგრძნობა და პატივისცემა გამოიწვია ბუნკიჩისადმი.

— ოჰ, რა კარგათ მოქცეულხართ —სთქვა ქალმა სადაკიჩი! თქვენ ხომ ასე არ მოიქცეოდით?

— მაშ არ იცით. რომ მეც ასე მოვიქცეოდი; მაგრამ საქმე იმაშია, რომ მე ისეთი გაჭირება არ ნექნებოდა, რომ ქრიჭინებით ვაჭრობა და მეწყო. გაჭირებაში კი ჩვენი მალაზიიდგან ტანისამოსს გავყიდდი.

ბუნკიჩიმ გაათავა თავისი სამუშაო; ქრიჭინა ხელებს შუა და-

იჭირა და ისე გაუშვა. იგი წავიდა სისინით სულ მალლა, მალლა ჰაერში და დაეცა დედამიწაზედ ხუთ-ექვს ნაბიჯზედ ამადგან.

— სწორეთ ნამდვილ კრიტიკასა ჰგავს! წამოიყვირა ემაწვილმა ალტაცებით—მე მომეცით. აილო ხელში, ცდილობდა როგორმე აეფერინა მალლა, მაგრამ დიდს მანძილზედ ვერ გაასრიალა.

სადაკიჩიმაც მოინდომა თავისი მარდობა გამოეჩინა და მიმართა:

— აბა, ახლა მე მომეცით, მე უფრო უკეთესათ გავასრიალებ მგავს; დაიჭირა კრიტიკა ორივე ხელით და გაუშვა მალლა ჰაერში.—აი, აი დაინახეთ—რა მალლა-მალლა მიდის!

მაშინ, როდესაც ქალიშვილი ალტაცებით აკვირდებოდა, კრიტიკა გადაეშვა ყორეს და ჩავარდა წყალში. სამივენი იქითკენ გაიქცნენ. გაცვივდნენ ბალის პატარა კარებიდგან, გაიარეს მიწის ყორე, დადგნენ ბოგირზედ და დაუწყეს ცქერა წყალში მოტივტივებულ კრიტიკას.

— ოჰ, რანაირათ მინდა, რომ აქეთ მოცურდეს, და ხელში ჩავიგდო, სთქვა ემაწვილმა. კრიტიკა ტალღამ ნელნელა გააცურა იქით.

— გაფრთხილდით, ემაწვილო! წარმოსთქვა სადაკიჩიმ.

ბუნკიჩიმ ქვის ყორესთან პატარა ნაფი დაინახა და უთხრა სადაკიჩის: —მე ამ საათში ამ ნაფში ჩავჯდები და დავიჭერ კრიტიკინას. ის იყო უნდა ჩამჯდარიყო ნაფში, რომ სადაკიჩიმ შეაყენა.

— არა, არა, ნაპირს ნუ მოშორდებით, თორემ იცოდეთ, რომ ვანიზამის*) მსხვერპლი გახდებით

— მართალია, მართალი, სთქვა ქალიშვილმა. აქ უზარმაზარი ვანიზამია და ეს არ შეგიშვებთ ზღვაში. გუშინაც ვილაც კაცი გადაუყლაპავს მას.

—ის ლუდ-ხანაში მოსამსახურე იყო, სთქვა სადაკიჩიმ.— საწყალს რამდენიმე ბოქვა ლუდი ჩაელაგებინა ნაფში; ასე 200 თუ 300 ნაბიჯი რომ გაიარა, გამოცურდა ნათელთევზა (აკულა), გადაუბრუნა ნაფი და კაცი კი გადაყლაპა.

— რა უშავს, დაიკარგოს კრიტიკა, მე აღარ მინდა,

*) ვანიზამი ნიწნავს დიდ ნათელ-თევზას—აკულას.

ახლა შინ წავიდეთ, სთქვა შეშინებულმა ქალიშვილმა და წაიქიდა ხელი ბუნკიჩის.

ბუნკიჩიმ პირველათ გაიგონა ვანიზამის ამბავი.

— და განა ეგ მართალია, რომ ზღვის ყურეში სცხოვრობს ვანიზამი? იკითხა მან.

— მართალია, მაშ! მე ვერ ჩამოგითვისებ ამ თვის განმავლობაში რამდენი ადამიანი იმსხვერპლა მაგან.

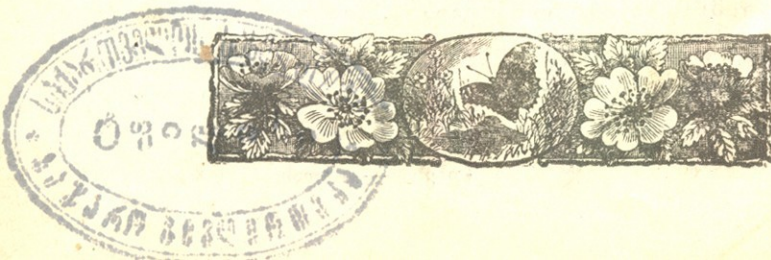
— მართლა! ნუ თუ მაგეთი დიდი?

— მე არ ვიცი—დიდს რას ეძახით! ჩაერია ლაპარაკში სადაკიჩი.—უნდა გითხრა, რომ ამ სახლის ოდენა იქნება. შენიშნავს თუ არა პატარა ნავს, მივარდება ხოლმე და გადააბრუნებს, დიდს ნავს კი წინ ელობება, აჩერებს... საწყალი მეთევზეები ველარა ბედავენ მისვლა-მოსვლას და ტვირთის გადატანას ნავთსადგურში. მე ვფიქრობ, რომ ნათელ-თევზი აქ უსაქმელობისა გამო დაბინავდა, მაგრამ ასეა თუ ისე ზღვაში შიშით ველარავინ შედის. აი როგორც გუშინ ლულ-ხანის კაცს მოუვიდა. „მას ეგონა უშიშრად გაივლიდა ზღვას და ის კი არა თუ იმ შეჩვენებულის მსხვერპლი შეიქმნა. ამის მიზეზით თევზაობა მოისპო, ვაჭრობა შედგა და მთელი ეს ადგილი ტიალდება. განა არა, მეთევზეებსა და მონადირეებს უნდოდათ მისი მოკვლა, მაგრამ სურვილი ისევ სურვილათ დარჩა. იარალი ან ტყდება, ან ასხლტება ხოლმე მის ზურგს და თითონ კი იღუპებიან და ამისთვისაც თავი დაანებებს თავის განძრახვას.

ბუნკიჩი ყურადღებით ისმენდა ყოველივე სიტყვას სადაკიჩისას და მერე თითქო რაღაც გადაწყვეტილებას დაადგა და გასწია შინისკენ და წარუდგა პატრონს.

ალ. ნათაძე.

(გაგრძელება იქნება).

ტორფი და ქვა-ნახშირი.

დამიანი მუდმივ იყო და არი ბრძოლაში ბუნების დასამორჩილებლად და ბუნების სიმდიდრის თავის სასარგებლოდ გამოსაყენებლად. ბევრ გვარად დაიმორჩილა ადამიანმა ბუნება და ბევრ გვარად გაიადვილა ამნაირად მან თავის ცხოვრება. ადამიანის გონება თითქმის ყოველ ბუნების საიდუმლოს მისწვდა, დაიმონავა იგი და თავის ცხოვრების გასაუმჯობესებელ ძალად გადააქცია. წყალი, ცეცხლი, ორთქლი, ჰაერი, ელექტრონი-ყველა თავის სასარგებლოთ გამოიყენა დედამიწის ქვეშ დაფარულ ნივთიერება თავის მძლავრი ხელით მისწვდა და ზევით ამოიტანა. მაღალ და წინათ მიუწდომელ მთებს გულში შეუძვრა და მთებში უხვად შენახული სასარგებლო მადნეულობა გამოიტა-

ნა: რკინა, სპილენძი, ვერცხლი, ოქრო და სხვა და სხვა გვარი ძვირფასი ქვები ყოველად უსარგებლოთ მთებში ჩაფლული, ბევრი ჯაფის და შრომის შემდეგ თვითონ დაისაკუთრა და ხმარობს თავის სასარგებლოდ.

როდესაც სამუშაო ძალა დასჭირდა, ჯერ ორთქლი და მერმეთ ელექტრონი გამოიყენა; როდესაც სინათლე დასჭირდა მიწის შიგნიდან ამომჩქეფ ნავთს მიმართა; სითბოსთვის კი ჯერ ხე-ტყეს მიადგა და როცა ის აღარ ეყო, ტორფი და

ქვა-ნახშირი ამოადვრინა მიწიდან. დედა-მიწის ზურგზე მხოლოდ
 ლი ქარხანა ააგო ბუნების სიმდიდრის თავის სასარგებლოდ
 გამოსაყენებლათ. ქარხნებში მრავალი, ორთქლის მანქანები
 მუშაობენ ხომ იცით, ორთქლათ მხოლოდ მაშინ გადიქცევა
 წყალი, თუ იმას აადუღებთ და აბა იფიქრეთ, რამდენი შეშა
 დასჭირდება აღამიანს ამ მანქანების მოძრაობაში მოსაყვანათ.
 ზოგან ხე-ტყე შემოაკლდა, ზოგან კი ვერ გამოიმეტა დასაწ-
 ველად მშვენიერი ტყეები და აღარ იცოდა რა ექნა, მაგრამ
 აქაც მისმა გამჭირახმა ჭკუამ უჩვენა საშუალება. გადაავლო
 თვალი მან მთა-გორებს, ჩაიჭვრიტა მიწის გულში და ქაობებ-
 ში, ამოძებნა იქ მრავალი ტორფი და ქვა-ნახშირი და მაშინ
 კი თავისუფლათ ამოისუნთქა, რადგანაც ეს ორივე ხე-ტყის
 მაგიერობას გაუწევდა. ორივე ნივთიერება ისე ბლომათ აღ-
 მოჩნდა, რომ შიში აღარ იყო სათბობი მისალა შემოჰკლე-
 ბოდა. ხედავთ, რა დიდი სამსახური გაუწია ტორფმა და ქვა-
 ნახშირმა აღამიანს! გინდათ გაიცნოთ ეს აღამიანის დამსახუ-
 რებული თანაშემწეები? კარგად დამიგდეთ ყური და ორივეს
 გაგაცნობთ.

ბევრს ალაგას დედა მიწის ზურგზე არის ქაობი ადგი-
 ლები. ეს ქაობიანი ადგილები ადრე ნამდვილი ქაობები იყ-
 ვნენ მათ ზემოდგან ხავსი ჰქონდათ მოკიდებული. ხავსი ბო-
 ლოს ხმებოდა და წყლის ფსკერზე ეშვებოდა, იქ ღვებოდა
 და ქაობის ფსკერს ასუქებდა. გასუქებული ქაობის ფსკერიდან
 ამოდებოდა მაშინ უფრო სხვა გვარი ბალახები და ბალახის
 მსგავსი მცენარეები, რომელნიც ზაფხულობით თავის ღერძს
 და ყვავილებიან ტოტებს წყლის ზევით ამოუშვებდა და ფსკე-
 ვით კი ქაობის ფსკერს ებლაუჭებოდა. ზამთარში კი ეს მცე-
 ნარეება ხმებოდნენ და იქვე, ქაობის ფსკერში იმარხებოდნენ.
 განვლო მრავალმა საუკუნოებმა. ამ ქაობებზე იბადებოდნენ
 ყოველ ზაფხულს სხვა და სხვა მცენარეები და ზამთარს კვდებ-
 ბოდნენ და თანდათან ავსებდნენ ქაობის სიღრმეს. ფსკერში
 ჩადუპული მცენარეები ერთმანერთს აწვებოდნენ, ზემო ნაკე-
 ცები ქვემო ნაკეცებს ამძიმებდნენ და ყველა ისინი ნელა-ნე-
 ლა ღვებოდნენ წყალ ქვეშ. მცენარე ჰაერზე ღვება, ის სულ

ერთიანად მტლედ იქცევა, მისგან სრულებით აღარაფერი რჩება, გარდა მიწის სასუქისა. ის მიწად იქცევა; სულ სხვაა, როცა მცენარე უპაერათ წყლის ქვეშ ღვება, მაშინ მცენარე მხოლოდ შადდება, ნახშირდება და მაგრდება; ის მაშინ მიწის ნიადაგად კი არ იქცევა, მხოლოდ ნახშირად იქცევა, რომელიც ნახშირით იწვის. ჭაობის ფსკერზე დაშვებულ მცენარეებს იგივე ემართებათ, ის მიწად კი არ იქცევა, არამედ ნახშირად, რომელიც წყალშია გახსნილი, და წარმოადგენს ნახშირის ფაფათ აი ამ ნახშირის ფაფას ამოიღებენ მიწიდან, აგურის მოყვანილობას მისცემენ, გააშრობენ მზეზე, ან კიდევ განგებ ამათ საშრობლად გაკეთებულ ფერში და შემდეგ ხმარობენ შეშის მაგივრათ. აი ეს არის ტორფი.

ამგვარათვე ჩნდება ქვა-ნახშირი, რაზედაც შემდეგ ვიამბობთ.

ა. ჭ.

სახელმწიფო წუობილება

ინგლისში.

ოგორც პირველ წერილში დავინახეთ, ინგლისის მთავრობას წარმოადგენენ მეფე, სამინისტრო და პარლამენტი. პარლამენტს შეადგენს ორი პალატა: ლორდების პალატა და დეპუტატების პალატა. ხალხის ნამდვილი და პირდაპირი წარმო-

მადგენელი არის დეპუტატების პალატა, რადგანაც დეპუტატებს ირჩევს თვითონ ხალხი და გზავნის მათ პალატაში ხალხისავე სურვილებსა და მისწრაფებათა განსახორციელებლათ. აღმასრულებელ ძალას ინგლისში წარმოადგენს მეფე, ხოლო მეფე ყოველისფერს აკეთებს მინისტრების შემწეობით. მინისტრებმა თავის მოქმედებაში მტკიცეთ უნდა დაიცვან სახელმწიფოს კანონები, ისინი პასუხის მგებელნი არიან როგორც პარლამენტის ისე სასამართლოს წინაშე. თუ მინისტრმა ან სამინისტრომ კანონი დაარღვია, მათ სასამართლოს წინაშე უნდა აგონ პასუხი; თუ რომელიმე მინისტრის ან სამინისტროს მოქმედება მთელს სახელმწიფოს ზიანს აყენებს, მათ პასუხი უნდა აგონ პარლამენტის წინაშე. ამგვარ სამინისტროს ეწოდება პასუხის მგებელი სამინისტრო. მინისტრები უეჭველათ უნდა იყვენ პარლამენტის წევრებიც. პირველ მინისტრს ირჩევს თვითონ მეფე დეპუტატთა შორის იმ პარტიიდან, რომელიც პალატაში უფრო მრავალ რიკხოვანია. პირველ მინისტრს ეწოდება პრემიერი. პრემიერი შემდეგ თვითონ ირჩევს დეპუტატთა შორის თავის ამხანაგებს. ყველა მინისტრები ერ-

თათ შეადგენენ კაბინეტს. მინისტრები განაგებენ სახელმწიფო საქმეებს ისე, როგორც ეს აღნიშნული და განსაზღვრულია კანონებში. მეფე კი ხელმძღვანელობას უწევს სამინისტროს. ვთქვათ სამინისტრომ კანონი გადალახა, დაარღვია. პარლამენტი მაშინათვე მოითხოვს სამინისტროს გადადგომას და სამინისტრომ სამსახურს თავი უსდა დაანებოს.

მეფე პისუხის გეგბელი არ არის პარლამენტის წინაშე. მას შეუძლია, სხვა და სხვა განკარგულება მოახდინოს, ესა თუ ის ბრძანება გამოსცეს კანონის სამზღვრებში, ხოლო ყოველ იმის განკარგულებასა და ბრძანებაზე შესაფერ. მინისტრს უნდა ჰქონდეს ხელი მოწერილი, — ამას ითხოვს ინგლისის კანონი. თუ მინისტრმა მეფის ისეთ განკარგულებას მოაწერა ხელი, რაც ინგლისის კანონებს არ შეესაბამება, მაშინ პარლამენტი მინისტრს მოსთხოვს პასუხს, მას სამსახურიდან დაითხოვს, პასუხის გებაში მისცემს. ამ მიზეზებისა გამო ვერც მეფე და ვერც მინისტრები ინგლისში კანონს ვერ გადააბიჯებენ, ისინი კანონის მორჩილი არიან, — ინგლისში კანონი თვით მეფეზე მაღლა სდგას. პარლამენტს ირჩევს ხალხი შვიდის წლის ვადით. მეფეს უფლება აქვს პარლამენტი ვადაზე ადრე დაითხოვოს, თუ ეს საჭიროთ დაინახა, და ახალი არჩევნები მოახდენინოს.

მაშასადამე მეფეს შეუძლია, ყოველთვის დაითხოვოს ის პარლამენტი, რომელიც მას არ მოეწონებაო, იფიქრებს მკითხველი. საქმეც იმაშია, რომ არ შეუძლია და აი რატომ. სახელმწიფო ხარჯთ-აღრიცხვას ანუ ბიუჯეტს ინგლისში ამტკიცებს პარლამენტი. ბიუჯეტის დაუმტკიცებლათ სამინისტრო ერთ კაპეიკასაც ვერ დახარჯავს. თუ მეფემ პარლამენტის დათხოვა მოინდომა, პარლამენტი ბიუჯეტს არ დაამტკიცებს და ამით მეფესა და სამინისტროს ხელფებს შეუკრავს. ინგლისში პარლამენტს მხოლოდ მაშინ ითხოვს მეფე ვადაზე ადრე, როცა ეს თვითონ პარლამენტის სურვილი და ნებაა. პარლამენტს ხალხი ირჩევს შვიდი წლის ვადით. შვიდ წელიწადში კი შესაძლებელია, ხალხის სურვილები და მისწრაფებანი იმდენათ შეიცვალოს, რომ პარლამენტი აღარ იყოს მათი ჭეშ-

მარიტი გამომხატველი. მაშინ თვითონ პარლამენტი, მოიხილეს, ხოლმე დაშლას და ახალი არჩევნების მოხდენას, რომ ხალხმა ისეთი პარლამენტი აირჩიოს, როგორც მას უნდა. ამგვარათ ხალხის ნება, ხალხის სურვილი ინგლისში უმაღლესი კანონია.

პარლამენტის გახსნის დროს ორივე პალატის წევრები ე. ი. ლორდები და დეპუტატები ერთათ იკრიბებიან. შემდეგი ორივე პალატა ცალ-ცალკე იკრიბება. სხდომების დაწყებისათნავე დეპუტატების პალატა ირჩევს თავმჯდომარეს ანუ სპიკერს. ახლათ არჩეული სპიკერი უნდა წავიდეს ლორდების პალატაში, საცა მას გამოუცხადებენ: მეფე თანაუგრძნობს თქვენს არჩევასო.

პარლამენტის გახსნის დროს მეფე პირადათ ან პირველი მინისტრი მეფის მაგიერ ამბობს სიტყვას; ამ სიტყვაში ჩამოთვლილია ის ზომები, რომელთა განხორციელება მთავრობას საქიროთ მიაჩნია.

პალატის სხდომების დაწყებისა თანავე დეპუტატები შეიმუშავენ ხოლმე მეფის სიტყვის საპასუხო აღრესს. თუ საპასუხო აღრესი მეფის სიტყვის წინააღმდეგი იქმნა, ეს იმას ნიშნავს, რომ პალატა არ თანაუგრძნობს მთავრობას ე. ი. სამინისტროს პოლიტიკას. ამგვარ შემთხვევაში სამინისტრო უნდა გადადგეს. პალატის სხდომები იწყება ნაშუადღევის სამ საათ. ზე და გრძელდება შუალამემდე, ხან უფრო მეტს. ყოველი სხდომის წინ მღვდელი კითხულობს ლოცმებს. სხდომებზე დეპუტატებს ქუდები ახურავთ, ხოლო ქუდი უნდა მოიხადონ ლაპარაკის დროს, აგრეთვე მაშინ, როცა პალატაში შედიან, ან გამოდიან იქიდან. პალატაში კანონ-პროექტები შეაქვს სამინისტროს. როცა კანონ-პროექტს პირველათ კითხულობს მინისტრი და აცნობებს მას დეპუტატებს, კამათი არ შეიძლება. პალატა ნიშნავს დღეს კანონპროექტის მეორეთ წაკითხვისას და მაშინ იმართება კამათი. კამათის დროს ყოველ ორატორს მხოლოთ ერთხელ ლაპარაკის უფლება აქვს. პარლამენტში წარდგენილ კანონპროექტს ეწოდება ბილი. დეპუტატთა პალატა რომ მიიღებს მთავრობის მიერ შემუშავებულ რაიმე კანონს, ეს კანონი გარდაეცემა ლორდების პალატას. თუ ლორ-

დების პალატამ დაამტკიცა ეს კანონი, მაშინ მას ადამტკიცებს მეფე და კანონი ძალაში შედის, ის სავალდებულო ხდება.

როგორც ზევითა ვსთქვით, მეფე თვითონ ირჩევს პირველ მინისტრს დეპუტატთა პალატის იმ პარტიიდან, რომელიც უფრო ძლიერია პარლამენტში რიცხვით. პირველი მინისტრი კი თვითონ ირჩევს დანარჩენ მინისტრებს დეპუტატებიდან. ამგვარათ უმეტეს შემთხვევაში მინისტრები ეკუთვნიან პარლამენტის ძლიერ პარტიას; ამიტომ ისინი ახორციელებენ ამ პარტიის პროგრამას.

ამას გარდა სამინისტროს ზედ-იღბალი დამოკიდებულია პარლამენტის ძლიერ პარტიაზე, რომელსაც ყოველ წამს შეუძლია სამინისტროს დათხოვნა. ამიტომ ინგლისის საქმეებს აწესრიგებს და განაგებს ის პარტია, რომელიც პარლამენტში უფრო ძლიერია და მრავალ რიცხვოვანი.

თავისუფლება არსად არ არის იმდენათ განმტკიცებული და კანონიერება არსად არ არის იმდენათ დაცული, როგორც ინგლისში.

ინგლისში პიროვნება ხელ-შეუხებელია; ხელ-შეუხებელია მისი ბინაც. რუსეთში ყოველ პოლიციელს შეუძლია, ხელი გტაცოს და ციხეში ამოგაყოფიოს თავი; ან სახლში შემოვივარდეს და გაგჩხრიკოს. ინგლისში ამგვარი რამ შეუძლებელია. ინგლისში მოქალაქის დაპატიმრება ან მისი ბინის გაჩხრეკი შეიძლება მხოლოდ სასამართლოს გარდაწყვეტილებით. სასამართლო კი ინგლისში მთავრობისაგან დამოუკიდებელია, — მისი ზედამხედველი მხოლოდ ხალხია და ამიტომ ისიც მხოლოდ ხალხის ინტერესებს იცავს.

ინგლისში სინიდისის სრული თავისუფლება არსებობს ისე როგორც სიტყვისა და წერის თავისუფლება.

ინგლისში სრული თავისუფლებაა კრებისა და კავშირებისა. ყოველ მოქალაქეს შეუძლია, როცა უნდა, მაშინ გამართოს კრება ან სხვებთან ერთათ დაარსოს რაიმე კავშირი. ის ამისათვის პოლიციას არა სთხოვს ნებათვას, ვერც პოლიცია დაუშლის ვერაფერს. თუ კრებამ ან კავშირმა კანონი დაარღვია, დამნაშავეებს სასამართლო ასამართლებს. ამგვარ სახელ-

მწიფოს ეწოდება უფლებრივი სახელმწიფო; ყოველი ინგლისელი არის მოქალაქე და არა ქვეშევრდომი, ყოველი ინგლისელი აქვს განსაზღვრული პოლიტიკური უფლებები და ამ უფლებებს თავისი ნებით ვერ წაართმევს და ვერ შელახავს ვერც მთავრობა, ვერც მეფე. ამგვარი წყობილების წყალობით ინგლისში ხალხის კეთილდღეობა ბევრით მეტია, ვიდრე სხვაგან. ინგლისელი მუშა შედარებით უფრო ცოტა დროს მუშაობს, ვიდრე სხვა სახელმწიფოებში, და ამავე დროს ბევრათ უფრო უზრუნველყოფილია, ვიდრე სხვაგან. რაც დრო გადის დემოკრატიული წყობილება ინგლისში თანდათან უფრო ძლიერდება და ხალხის კეთილდღეობაც უფრო მატულობს.

ივ. გომართელი.

(დასასრული)

1) **ალუატი** ანუ **რუხ-წითელა ღრიალა**; *Mycetes seniculus*. საშინელი ზარმაცი და დუხჭირია, ზანტათ დაიარება ხის ტოტებზე და მალ მალ იშველიებს კუდს ტოტის ჩასაბლუჯათ. როცა პარაგვაილები ამათზე ნადარობენ მაშინ-კი ძრიელ გარბიან და თანაც მეტის შიშით საშინლად ააყროლებენ ხოლმე იქაურობას. ამათვე ძრიელ ემტერება ქოჩორი არწივი.

2) **შავი ღრიალა**, *Mycetes niger*. ბალანი უფრო გრძელი აქვს და სრულებით შავი ფერისა. კატის ოდენაა, კუდი იმავე სიგძისაა, რაც ტანი. ღრიალებს საზოგადოთ დღისით უყვართ მალალ ხეებზე განცხრომა, ხოლო ბინდისას გროვდებიან დაბალ ხეების ტვერზე და აქ ხშირ ბარდებში რჩებიან ღამე.

ქეორე გვარი

ობობა მაიმუნები

ამ გვარის მაიმუნები მართლაც და ისე ძრიელ ჰგვანან ობობას, რომ არა სწავლული კაციც-კი პირველ შეხედითვე დაარქმევდა ამ სახელს.

ობობა მაიმუნები *Ateles* კატის ტოლა ძლივს იქნებიან, ხოლო კუდი ტანზე უფრო გრძელი აქვთ. სცხოვრობენ უმაღლეს ხეების კინწეროებში, სამხრეთ ამერიკაში.

ამათი წარმომადგენელი არიან:

- 1) **კოატა**, *Ateles paniscus*.
- 2) **მარიმონდა**, *Ateles beelzibuth*. სცხოვრობენ გვიანაში.
- 3) **ჩამეკი** *Ateles pentadactylus* შესანიშნავი—განთხრომილი წოლა იცის ხეზე, სცხოვრობს პანამის უღელტეხილზე.
- 4) **მირიკი**, *Ateles hypoxantus* სცხოვრობს შუა ბრაზილიაში.

5, **ოქროს შუბლა მაიმუნი**, *Ateles bartlettus*. თავის გვარის მაიმუნებში ყველაზედ ღამაზია. დიდი ხანი არ არის რაც ეს მაიმუნი აღმოაჩინა და აღწერა უმცროსმა ბარტლეტმა და ამ მეცნიერის პატივის საცემად სახელიც მისი უწოდეს. შუბლზედ ოქროს ფერი მოყვითალო ზოლი არტყია, ამ მი-

ზეზით დაერქვა ოქროს შუბლა. ბევრი ფერადები ზედა მხარე-
ლებული. სცხოვრობს აღმოსავლეთ პერუში.

ჩ ა მ ე კ ი

საზოგადოთ ობობა მაიმუნებს მოძრაობა უფრო მარდი და ცოცხალი აქვთ და სასიამოვნო სანახავისაც არიან, ვიდრე ღრიალეები. მეტადრე უცხო სანახავია როცა მაღალ ხის კინწეროებზე მთელი ხროვა ობობა მაიმუნებისა კუდებით არიან ჩამოკიდულნი მწკრივ-მწკრივით.

ქესამე გუარო.

კუდწმახნია მაიმუნები

Cebus.

ამ გვარის მაიმუნებს ხშირად შეხვდებით ტყვეობაში, ევროპიის ზოოლოგიურ ბაღებში. თავის მხიარული ხასიათით ძრიელ ჰგვანან მარკატებს, ამიტომაც ზოგნი აშერაკულ მარკატებად იხსენიებენ ამათ.

კულწმანია მაიმუნებში უფრო ცნობილ არიან:

1. **კაი** ანუ **კაპუცინი**, *Cebus. Capucinus*. გუარანელთა-ენაზე სიტყვა „კაი“ ნიშნავს „ტყის მცხოვრებს“ სიდიდით კაჭას ძლივს უდრის, კუდიც თითქმის იმ სიგრძეა რაც ტანი (35 სანტ.), კაპუცინები იმითი განირჩევიან, რომ ღია პირისფერი შუბლი პატარაობიდანვე ტიტველი აქვთ, ღრმათ დაღარულ—დანაოჭებული, სცხოვრობენ სამხრეთ ბრაზილიის ტყეებში.

2. **აპელლა** ანუ **რუხი კულწმანია მაიმუნი**, *Cebus appella*, სცხოვრობს გვიანაში, სიდიდით კაპუცინს არ აღემატება.

შომბურგმა ერთხელ შემთხვევით ნახა ამ მაიმუნების ხროვა 400—500 ერთად, ხესთან იყო თითონ ატუზული, მაგრამ როცა ამოდენა პრანქია მასხარები ერთად ნახა, სიცილი ველარ შეიმაგრა, მის ხარხარზე იგრიალა მთელმა ხროვამ და ხის ტოტების ქახა-ჭუხზე-ღა ეტყობოდა რა სისწრაფით გარბოდა დამფრთხალი აპელების სროვა.

აპელები ხშირი სანახავნი არიან ევროპის ზოოლოგიურ ბაღებში, მეტადრე მაწანწალა მემუზიკებს არღანთან ერთად აპელაც დაჰყავთ, რომელიც დიდათ შველის თავის პატრონს თითო-ორჯოლა გროშის მოკრეფაში.

3. **ფავნი**, *Cebus fatuelus*, შესანიშნავია იმითი, რომ თავზე შავი ქოჩორი აქვს ორად გაყოფილი.

ძეოთხე კუპარტი

საკები, Pithecia.

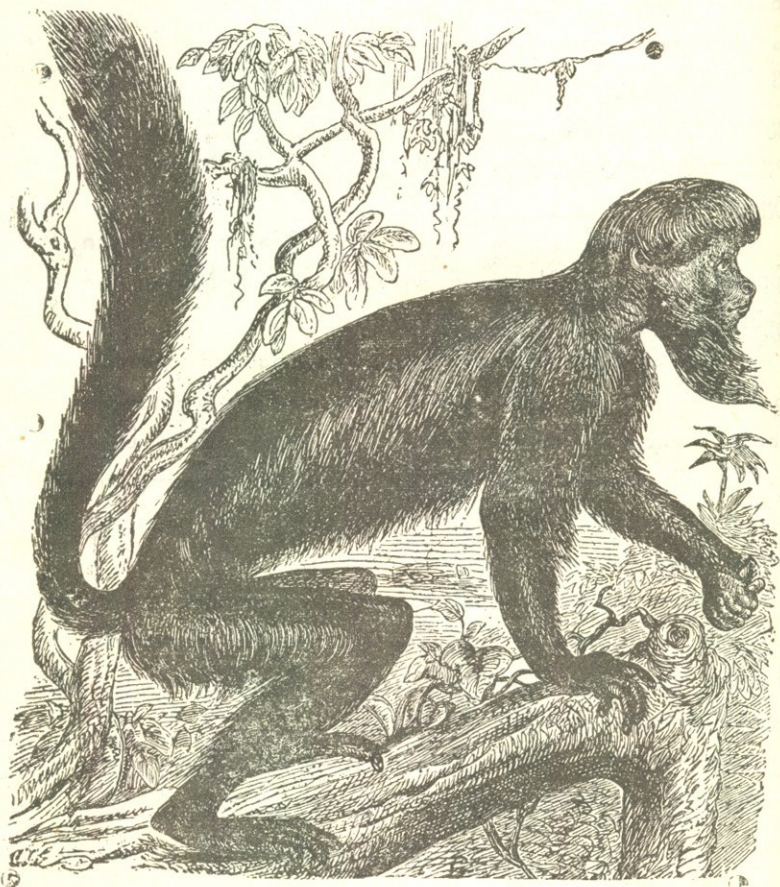
მელისკუდა მაიმუნები

(Pitheciidae)

საკები ანუ მელისკუდა მაიმუნები სცხოვრობენ სამხრეთ ამერიკის დაბურულ ტყეებში, კუდი მართლაც მელიას მიუგავთ—ბეწვმრავალია და ფუნჩულა. მრგვალთავზე ხშირი თმა ნაბდის ქუდივით აძევთ, თანაც შუაზე გაყოფილი აქვთ თითქოს განგებ დაუვარცხნიათო. ლაწვებზე ღ ნიკაპზე ხშირი თმა ძრიელ გრძლად

ეზღება, ამიტომაც დიდწვერა მაიმუნებს ეძახიან, ზოგნიც უწოდებენ
მაიმუნებს, უღვაშები არა აქვსთ.

შომბურგი მოგვითხრობს: „ამერიკაში მოგზავრობის დროს, როცა მდინარეებზე დავცურაობდი, სადაც-კი ნაპირებზე დაბურული ტყე იყო, იქ უეჭველად შემხვდებოდა ხის ტოტებზე კობტად წამოსკუპებული მთელი ჯოგი ლამაზ საკებისა. შედარებით მართლაც რო სასიამოვნო სანახავეები არიან; ჭკვიანურ სახეს უმშვენებსთ გრძელი წყერი და თავზედ დავარცხნილი ხშირი თმა; ფუნჩულა კუდიც მელიას მიუგავთ“.

ამავე ოჯახს ეკუთვნიან:

1) კუქსიო ანუ სატანა მაიმუნი *Pithecia Satanus*, სცხოვრობს დიდ ტყეებში მდ. მარანიონას და ორინოკოს სავანებში.

კეპლერი ამბობს: „ვერც ერთი თავმომწონე ყმაწვილი კაცი ვერ დაიკვებებს, ისე შნოიანად დაივარცხნოს ხშირი თმა და დიდი წვერი, როგორც ეს ლამაზი მაიმუნი ახერხებს. თმა ჯერ ქაჩრიდან ყველა მხრისკენ ჩავარცხნილია, ხოლო წინ კი იყოფება, გვიანაში ამ მაიმუნს შიუ-ს ეძახიან“.

2) თეთრთავა მაიმუნი, *Pithecia lanocephala*. ცხოვრობს მდინარე ამაზონის ნაპირებზე. უფრო ბუჩქნარი უყვარს, ვიდრე მაღალი ხეები. კეპლერი ამბობს: დედას ზურგით დაჰყავსო. შვილი სანამ წამოეზღება, ამათი საქმელი ხილვეულობაა და თაფლი.

3) შავთავა მელისკუდა მაიმუნი, *Pithecia melanocephala*. პატარა, კუდმოკლე მაიმუნია: მას ჯერ ნაკლებათ იცნობენ. ადგილობრივ ხალხი 8—9 ნაირ სახელს ეძახის. თმაც და წვერიც ნაკლებად აქვს; მოკლე კუდიც ბეწვნაკლებია. სცხოვრობს ჩრდილო-დასავლეთ ბრაზილიაში, მდინარე ამაზონკის იქითა მხარეს, უფრო კი მდინარე ახალი გრანადის და ეკვადორის ტყით დაბურულ ნაპირებზე. მხოლოდ ერთხელ მოახერხეს ამ მაიმუნის ევროპაში მოყვანა.

ქესუთე კვარძი.

ხტუნია მაიმუნები

(Calli thrix)

ამერიკაში ღრიალა მაიმუნების შემდეგ ამათი ხმის ძალა ყველა მაიმუნებისას სჭარბობს. აგებულებით კობტა, მოხდენილი და ხასიათით არიან ძრიელ მოხალისე და მხიარულნი. უყვართ წყნარი, მყუდრო ადგილები სამხრეთ ამერიკის ტყეებისა. ხორცი ძრიელ გემრიელი აქვთ და ამიტომაც ხშირად ნადირობენ ამ ლამაზ მაიმუნებზე.

გვარის ულამაზეს წარმომადგენლად შეიძლება დავასახელოდ:

ქვრივი მაიმუნი, *Callithrix lugens*. მთლად ტანს მშებო-
სილი აქვს მშვენივრად მბზინავ შავი ფერის ბეწვით. კატახე
კოტათი პატარაა, სახე მოთეთრო—ლაქვარდ ფერისა აქვს.
კისრის წინ ერთი დიუმის სიგანე თეთრი ზოლი უვლია ყელ-
საბამივით. ხელებიც წინ თეთრი ფერისაა. მისიონერები დას-
ცინიან: „მგლოვიარე კეკლუცი ქვრივი გახლავთო მძიმე შა-
ვებში თეთრი პირბადით, ყელზე თეთრი ბალდადით და თეთრი
ხელთათმანებით კაპწიად მორთულიო“.

მეკექსე გვარი

საიმირები

(*Chrysothrix*)

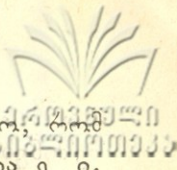
საიმირების გვარში ყველაზედ უფრო ცნობილია, მთელს
ამერიკის მაიმუნებში სილამაზით განთქმული ჭრელი საიმირი,
რომელსაც ადგილობრივ გვიანას მკვიდრნი ეძახიან: „აკალი-
მა“ ანუ „კაბუანა“ ძრიელ პატარა ცხოველია, სულ 80 სან-
ტიმეტრია კუდიც რომ ჩავთვალოთ, ხოლო კუდი ტანზე თითქმის
ორჯერ უგრძელესია,—50 სანტიმეტრით. ყურთუქვივით ნაზი
ბეწვი მშვენივრად აქვს შეფერადებული: თავშავია როგორც
ნახშირი, ტანი ჩალისფერი, შავის წინწკლებით, და ხელ-
ფეხი ოქროს ფერი. აკალიმებს უყვართ მლინარის ნაპირებზე
მალალ ხეებზე ცხოვრება დიდ ხროვებად,—ზოგჯერ ასამდე
იკრიბებიან ერთად. ბევრჯერ უნახავთ კაპუცინებთან ერთათ
იმათ ხროვაში.

მეშვიდე გვარი

ღამის მაიმუნი.

(*Nyctipithecus*)

ბუნების მკვლევართ შორის ახანამ პირველმა გააცნო
მეცნიერებას ეს შესანიშნავი მაიმუნი. შემდეგში აღწერეს და
შეისწავლეს: გუმბოლტმა, რენგკერმა, შამპურგმა და ბოლოს
აეტსმა.

ლამის მაიმუნი იმითიცაა მატად საყურადღებო, რომ ამითი თავდება ნამდვილი მაიმუნების რაზმი კოჟანდარია ე ი. ნაბოლორია და მის შემდეგ იწყება ახალი მეორე რაზმი სახე-ვაშაიმუნებისა, რომლებსაც ლამის მაიმუნები ბევრ რიგათ ემსგავსებიან. ნახევარმაიმუნებიც ისე ფხიზლობენ ლამ-ლამობით როგორათაც ეს ლამის მაიმუნები. ეს უკანასკნელნი ერთი შეხედვითაც ადვილი გამოსაცნობნი არიან, ამათ არც თავი უგავთ ზემოდ აღწერილ მაიმუნებს და სახის გამომეტყველებითაც სრულებით განირჩევიან. პატარა მრგვალ თავზე მაშინათვე შეამჩნევთ დიდრონ თვალებს, რომელნიც ბუს მიუგავს. განიერი დიდი პირისახე არ არის წინ დინგივით წამოსული; ნესტოები ძირს დასკქერიან, ყურები პატარაა, გრძელი ტანი შემოსილია რბილ და არახშირი ბეწვით. ცოტაოდნათ ფუნჩულა ბეწვიანი კუდი ტანზე უგრძელესია. ფეხები გვერდებიდან შეტკეცილი და მბრუდეთ მოხრილნი არიან.

ლამის მაიმუნთა გვარის წარმომადგენელად შეიძლება დავასახელოდ:

მირიკინი *Nyctipithecus trivirgatus*. ტანით 35 სანტიმ. კუდი ტანზე უგრძელესია—50 სანტიმეტრით. რუხკერი გვარწმუნებს. რომ ეს მაიმუნი სცხოვრობს პარაგვაიში (სამხრეთ ამერიკაში) მდინარს მარჯვენა კიდეზე, მარცხნივ-კი არ შეხვდებათ. უყვარს ხეზე ცხოვრება ან თვით ხეში; შებინდდება თუ არა მთელი ღამე თავისთვის საქმელს დაეძებს, ხოლო რიჟრაჟისას შეძვრება ხოლომე ისევ ხის ფულუროში და იქ მთელი დღე გაბმულ ძილშია. დღის სინათლეზე სრულებით ვერასა ჰხედ, ვს და თვალის გუგაც ძლივს უჩანს, იმდენად პატარავდება, სამაგიეროდ შელამდება თუ არა თანდათან გუგა უგანიერდება და ბნელ ღამეში იქამდე ფართოვდება რომის გარსიც-კი აღარა სჩანს. თან თვალები ისე უბრიალებს და ისე აენთება როგორც კატას ან ბუს.

მირიკინებს ძრიელ განვითარებული აქვთ ყურთა-სმენა. მცირე რამ შრიალსაც-კი წამსვე ყურადღებას აქცევენ.

ერთხელ რენგერის მოსამსახურეს შეშა უნდა მოეტანა ტყიდან. სრულებით შემთხვევით ხის ფულუროში იპოვა ბუ-

დე, რომელშიაც ორ პატარა ცხოველს ეძინა. ფეხის ხმაზე შეშინებულებს გამოეღვიძათ და კაცს ხელიდან გაუსწორდნენ, მაგრამ მზის სინათლეზე თვალი არ უჭრიდათ და ისე უხერხულად, გაუბედავად დარბოდნენ ხის ტოტებზე, რომ ბოლოს მაინც ამ მოსამსახურემ დაიჭირა, თუმცა-კი საშინლად იკბინებოდნენ.

რენგერმა გასინჯა მათი ბუდე: ფოთლებით იყო დაგებული და ზევიდანაც ხის ხავსი ეფინა. ეს მეცნიერი გვარწმუნებს რომ მირიკინები ასე წყვილად განცალკევებული სცხოვრობენო.

ბეტცი კი წინააღმდეგს ამტკიცებს, მირიკინებს ხროვთაც უყვართ ცხოვრებაო.

ქესამე ოჯახი

ჭანგიანი მაიმუნები

Arctopithecii.

მაიმუნთა მესამე ოჯახი უმთავრესად იმითი განირჩევა ზემოდ დასახელებულთაგან, რომ ფეხის დიდი თითის (ცერი) გარდა ყველა თითები შეიარაღებული აქვთ ვიწრო ჭანკებით. ხელები უფრო კატის თათს მიუგავთ, არც ცერს შეუძლია დანარჩენ თითების ჩამოთვლა (დაპირდაპირება). თავი მრგვალი აქვთ, თვალები პატარა და ყურები დიდი, კუდი გრძელი და მელისკუდივით ხშირი და ფუნჩუჯი.

მეტი ნაწილი ამ ცხოველებისა სოხოვრობს ბრაზილიაში, გვიანაში და პერუში. უყვართ დიდ დაბურულ ტყეებში ხეებზედ ცხოვრება. თავის ზნე ხასიათით ჭანგიანი მაიმუნები უფრო ციყვებს მოგვაგონებენ. მაიმუნისვით ტანის აღმართვა არ შეუძლიათ, ოთხფეხზე დარბიან, უმეტესათ ხეებზე ცხოვრობენ, სხედან და წვანან ხის ტოტებზე, კუდი კი ქვევით აქვთ ჩაკიდული. ჭკუით და მოსაზრებითაც ციყვებს არ აღემატებიან. ყველაფერში ეტყობათ უთავბოლოება, დაუდევრობა, უხასიათობა, მხდალობა, და ჭირშიაც თავის გაუტანელობა.

ჭანგიანი მაიმუნები თუმცა მცენარეულობით იკვებებიან,

მიიღება ხელის მოწერა 1908 წლისათვის.

ეოგუელდლიური საზოციტუკო და სალიტერბტური კა-
სეთი

ამირანი

გ ა ზ ე თ ი ლ ი რ ს :

ერთის წლით:

ნახევარის წლით:

თფილისში. 6 მ. 50 კ. თფილისში. 4 მ. — კ.

საზღვარ-გარედ. 7 „ თფილისის გარედ 4 „ 50 „

საზღვარ-გარედ 12 „ — „ საზღვარ-გარედ 6 „ — „

ერთის თვით:

თფილ. სში. — 75 კ. თფილის გარედ — 80 კ. საზღვარ-გარედ
1 მ. 50 კ.

ცალკე ნომერი ყველგან ერთი რაზი.

ფოსტის აღრესი Тифлисъ, редакція газ. „АМИРАНИ“.

მიიღება ხელის მოწერა

1908 წლის

ჯეჯილზე

ი 408/1

ჯეჯილი

საქმაწვილო ნახატებიანი ჟურნალი

(სქოთვრამეტე წელიწადი)

მიიღება ხელის მოწერა 1908 წლისათვის

გამოვა თვეში ერთხელ. ჟურნალში ორი განყოფილებაა: პატარებისათვის და მოზრდილ ყმაწვილებისათვის. თითო წიგნში იქნება არა ნაკლებ ოთხამდე ფურცელი, ანუ 64 გვერდი.

შ უ რ ნ ა ლ ი „ჯ ე ჯ ი ლ ი“

თბილისში ეღირება 4 მან. ქალაქ გარეთ გაგზავნით 5 მ.
ნახევარი წლით . . . 2 „ ცალკე ნომერი — 40 კ.

ქალაქ გარეშე მცხოვრებლებს შეუძლიანთ მიმართონ **ქუთაისში** ნილ. მღვდლიევისას და წიგნის მაღაზიას „კოლხიდა“. **ბათუმში** წიგნის მაღაზიას „მეგობარი“, **ოფურბეთში** წიგ. მაღ. „იმედი“, დაბა **სონ-ზე** მასწ. გ. ბოკერიას, **ახალსენაკში** წიგ. მაღ. „სინათლე“, **სამბრადიაში** გ. ფოცხვერიას, **ყვირილაში** წიგ. მაღ. ალ. ბაჩეჩილაძეს, **ბაქოში** ქართ. თეატრში ი. თედეშვილს, **ჭიათურაში** გ. მოსეშვილს.

თბილისში ხელის მოწერა მიიღება: წერა-კითხვის საზ-კანცელარიაში და თვით „ჯეჯილის“ რედაქციაში: არტილერის ქუჩა, № 5, კადეტის კორპუსის გვერდით.

ფოსტის ადრესი: Въ Тифлисъ, въ ред. Грузинскаго дѣтскаго журнала „Джеджили“.

„ჯეჯილის“ სრული 16 წლის გამოცემა (რომელიც შეადგენს 140 წიგნზე მეტს), ეღირება გაგზავნით სხვადასხვა ქალაქებში 30 მ. თბილისში სასწავლებლებს, რომელნიც რედაქციიდან თითონვე წააღებინებენ, დაეთმობათ 25 მ. ცალ ცალკე წლების „ჯეჯილები“ თითო წლისა ეღირება 2 მ.

რედ.-გამომცემელი ან. თუმანიშვილი-წერეთლისა.